

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

OBOR: *DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ*

**Malíř Valentin Držkovic
(1888 – 1969)
a jeho
díla ze soukromých sbírek**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lenka Tomečková

Vedoucí diplomové práce Doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.

Olomouc 2013

Čestně prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně jen s použitím uvedené literatury a pramenů.

Ve Staré Vsi nad Ondřejnicí dne 22. dubna 2013

Lenka Tomečková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí své diplomové práce Doc. PaedDr. Aleně Kavčákové, Dr. za odborné vedení, cenné rady a připomínky. Za laskavou pomoc při výzkumu děkuji rodině Valentina Držkovice, pamětníkům z Pustkovce – kronikáři panu Jiřímu Otiskovi a panu Zdeňkovi Špačkovi, Mgr. Gabriele Pelikánové z Galerie výtvarných umění v Ostravě a kurátorovi uměleckohistorického oddělení Slezského zemského muzea v Opavě Mgr. Martinu Janákovi. Dále bych také chtěla poděkovat svému bratrovi Martinu Tomečkovi za pomoc s překlady z německého jazyka a Mgr. Veronice Abbasové za jazykovou korekturu této práce.

OBSAH

1	Úvod	5
2	Přehled literatury o díle Valentina Držkovice	7
3	Život Valentina Držkovice	22
4	O vývoji tvorby Valentina Držkovice	36
5	Soukromé sbírky	51
5.1	<i>Ostravská sbírka</i>	52
5.1.1	<i>Malba</i>	53
5.1.1.1	Náboženské kompozice	54
5.1.1.2	Kopie starých mistrů	55
5.1.1.3	Krajiny	57
5.1.2	<i>Kresby a grafiky</i>	57
5.1.2.1	Sociální téma.....	57
5.1.2.2	Kresba zvířat.....	58
5.1.2.3	Akt.....	59
5.2	<i>Opavská sbírka</i>	61
5.2.1	<i>Malba</i>	61
5.2.1.1	Malby ze semináře.....	61
5.2.1.2	Téma sociální.....	62
5.2.1.3	Portréty	62
5.2.1.4	Krajiny	63
5.2.1.5	Kopie starých mistrů.....	64
5.2.2	<i>Kresba</i>	64
5.2.2.1	Téma sociální	64
5.2.2.2	Akty.....	65
5.2.2.3	Portréty	66
5.2.2.4	Kresba zvířat	68
5.3	<i>Bruntálská sbírka</i>	69
5.3.1	<i>Malba</i>	69
5.3.1.1	Malby ze semináře.....	69
5.3.1.2	Malba náboženská	70

5.3.1.3	Malba krajin	71
5.3.1.4	Portréty.....	71
5.3.2	<i>Kresba</i>	72
5.3.2.1	Sociální tematika.....	72
5.3.2.2	Kresba zvířat.....	75
5.3.2.3	Akty	75
5.3.2.4	Krajiny města a venkova	76
6	Závěr	77
	Prameny	78
	Použitá literatura	79
	Summary	83
	Seznam obrazové přílohy na CD	84
	Ostravská sbírka	84
	Opavská sbírka	88
	Bruntálská sbírka.....	93
	ANOTACE	97

1 Úvod

Tato diplomová práce rozvíjí bakalářskou práci autorky s názvem *Valentin Držkovic (1888-1969) a české sociální malířství*,¹ která vznikla v roce 2010. Tentokrát se autorka nevěnuje pouze malbě sociální, ale všem oblastem tvorby tohoto malíře a grafika, který patří k nejvýznamnějším osobnostem výtvarného umění 20. století na Moravě a ve Slezsku a bývá dokonce považován za zakladatele sociální malby v ostravském regionu.

Tvorba Valentina Držkovice je nesmírně rozsáhlá a svým významem překračuje rámeček kraje, byla dokonce velice kladně hodnocena také francouzskou kritikou.² Nečítá ovšem pouze téma sociální, nalezneme tu také malbu náboženskou, alegorická a literární témata, vynikající kresby a malby zvířat, akty, krajiny a zátiší.

Velké množství Držkovicových prací se nachází v majetku téměř všech významnějších moravských a slezských institucí, několik děl má v majetku také Národní galerie v Praze, většina jeho děl však zůstává veřejnosti skryta v soukromých sbírkách. Cílem této diplomové práce je představit právě díla Valentina Držkovice, ukrytá ve třech autorkou objevených soukromých sbírkách, z nichž naprostá většina nebyla nikdy publikována.

Diplomová práce autorky je rozdělena do několika kapitol. První z nich se věnuje kritice literatury, která byla doposud o Valentinu Držkovicovi vydána. Poté následuje kapitola pojednávající o životních osudech Valentina Držkovice. Oproti bakalářské práci je tato kapitola mnohem obsáhlejší, je doplněna o nově zjištěné informace a pro lepší poznání umělcovy osobnosti jsou do textu umístěny citace z jeho

¹ Lenka Tomečková, *Malíř Valentin Držkovic (1888-1969) a české sociální malířství* (bakalářská diplomová práce), Olomouc 2010.

² Valentin Držkovic zavítal do Francie dvakrát, a to v letech 1925-1926 a 1929-1932.

deníků, osobních poznámek, ale také z publikovaných rozhovorů s jeho drahým přítelem Janem Rohlem.³

Po seznámení s umělcovými osudy následuje kapitola o díle Valentina Držkovice, která má za cíl představit hlavní mezníky v jeho uměleckém vývoji. Jsou tu popsána všechna jeho absolvovaná školení a studijní pobyty, stejně jako významná jména jeho učitelů i dalších umělců, kteří ovlivňovali jeho umělecký vývoj. Každá fáze tohoto vývoje je tu připomenuta také příkladem konkrétního díla. Názorné příklady jsou vybrány z prací, které jsou široké veřejnosti známy z publikací a výstav. Jsou to vesměs práce, nacházející se ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě či opavském Slezském zemském muzeu, popřípadě díla, která již byla mnohokrát publikována například v monografické literatuře vydané o tomto umělci.

Po seznámení s umělcovými životními osudy a nejznámějšími díly následují tři kapitoly, věnující se popisu tří soukromých sbírek, které dohromady čítají na tisíc prací. Každá ze sbírek je zde popsána pro větší přehlednost zvlášť, přičemž hlavní pozornost je tu věnována zejména dílům nejzdařilejším.

³ Jan Rohel, *Slezský malíř*, Opava 1948.

2 Přehled literatury o díle Valentina Držkovice

Osobě Valentina Držkovice, který byl jednou z nejvýznamnějších osobností výtvarného umění v regionu Slezska a severní Moravy, byla v literatuře věnována pozornost už během jeho života.

První publikace monografického charakteru věnovaná Valentinu Držkovicovi vyšla nákladem Matice opavské v roce 1928.⁴ Jedná se o sborník sestávající z příspěvků významných osobností regionu a také malířových přátel – například Paula Allena a Gustava Kořeného. Úvodní slovo má umělecký teoretik, malíř a žurnalista Emil Pacovský,⁵ který tu jako první vyjmenovává umělcova školení⁶ a rozebírá vlivy, které na něj během let působily a jak se díky nim proměňovala jeho tvorba, což se mu zde ve stručnosti podařilo poměrně dobře obsáhnout.

Kratším textem do této první Držkovicovy monografie přispěl také dlouholetý ředitel opavského muzea Edmund Wilhelm Braun,⁷ který vzpomíná na Držkovice jako na mladého talentovaného chlapce, kterého mu před lety představil opavský malíř Adolf Zdrázila,⁸ a ze kterého se stal umělec, jehož jméno neváhá přiřadit mezi tak významné slezské osobnosti, jako byli například architekti Josef Maria Olbrich, Leopold Bauer, sochaři Josef Obeth či Engelbert Kaps a v neposlední řadě i básník Petr Bezruč.

Také Paul Alléon, francouzský intelektuál, se kterým se Držkovic seznámil a spřátelil v roce 1925 během svého prvního

⁴ Emil Pacovský – Gustav Kořený – Edmund Wilhelm Braun et al., *Malíř Valentin Držkovic*, Opava 1928.

⁵ Hlavní redaktor umělecké revue *Veraikon*.

⁶ Počínaje studiem gymnázia, přes teologická studia v Olomouci, až po vídeňskou Akademii, Karlsruhe a studijní cesty; na Slovensko a Podkarpatskou Ukrajinu až po Paříž.

⁷ Tento Braunův text vyšel v češtině o rok později v Edmund Wilhelm Barun, Valentin Držkovic, *Veraikon*, roč. XV, Praha-Smíchov, s. 70–76.

⁸ Adolf Zdrázila vyučoval kurzy kreslení v opavském muzeu, kam docházel také Držkovic. Právě Zdrázila objevil talent mladého adepta umění a jako první jej zasvětil do technologie kresby a malby.

pobytu ve Francii,⁹ tu o Držkovicovi píše velmi pochvalně. Hovoří o něm jako o svém velkém příteli a pravém umělci, který dokázal „dobře porozumět duchu Francie,¹⁰ přičemž vyzdvihuje jeho velký kreslířský talent a především pak jeho tvorbu portrétní, která je podle něj tím nejlepším z jeho díla: „Portrét patří mezi žánry, ve kterých Valentin Držkovic jako Umělec vyniká nejvíce. Díky svému jemnému talentu pro analýzu dokáže na obličejích věrně zachytit jeho charakteristické rysy, výraz i duševní rozpoložení. Navíc, což je u umělců vzácné, mu nechybí vůle ani energie. Ví, co chce i kam kráčí. Má víru ve své Umění, jež miluje, a připomíná mi ty statečné muže, kteří působili ve slavném období našeho francouzského malířství, jako byl Barbizon či slavná škola Fontainebleau.“¹¹

Jako poslední se v tomto sborníku k Držkovicovi a jeho tvorbě vyjadřuje Gustav Kořený ve svém příspěvku nazvaném „Přítel,¹² v němž těží z osobního přátelského vztahu s malířem. Obširněji než před ním Emil Pacovský a Edmund Wilhelm Braun tu vyjmenovává umělcova školení a studijní cesty, ale zároveň se také snaží o vhled do jeho duševního rozpoložení, vnímání světa a také chápání vlastního životního údělu umělce.

Na závěr publikace je pak umístěno krátké Držkovicovo Curriculum Vitae, které shrnul z předchozích textů Ferdinand Gallus a dále následuje několik černobílých reprodukcí umělcových maleb a kreseb.

Tato publikace jako první přináší ucelené údaje o umělcově dosavadním životě a jeho školeních. Nelze si však nevšimnout, že v celém sborníku nenalezneme ani náznak kritiky Držkovicova díla. Sborník je prosycen chválou a hrdostí na umělce, skrze kterou naprosto nepokrytě prosvítá oslava Slezska a

⁹ Na svém prvním francouzském pobytu byl Držkovic v letech 1925–1926.

¹⁰ Paul Alléon, Un artiste, in: (pozn. 4), s. 26.

¹¹ Ibidem, s. 28.

¹² Gustav Kořený, Přítel, in: (pozn. 4), s. 33–42.

slezanství,¹³ což nejlépe vystihuje odstavec z textu Gustava Kořeného: „*Jeho růst je naším růstem, jeho síla - trysk naší račové osobitosti, jeho několikatost dokumentem, že i Slezsko dává národu kulturní hodnoty. Vítězství Držkovice není jen vítězství naše, nýbrž i posun národa k otevřeným sympatiím kulturního světa.*“¹⁴

Velmi přínosná publikace o Držkovicově díle z pera Miroslava Čecha byla vydána o deset let později v roce 1938.¹⁵ Tato na první pohled útlá brožura obsahuje text, ve kterém se její autor stručně, ale přesto velmi výstižně vyjadřuje o umělcově tvorbě a zaujímá též vlastní stanoviska při hodnocení dopadu vlivů, které na umělce během jeho studií a cest působily a také kam se jeho tvorba díky nim ubírala. Text je psán velmi svižným jazykem, vědecky - bez citové angažovanosti a bez balastu lokálního patriotismu spojeného se vzdáváním holdu velkému slezskému talentu.¹⁶

Čech svůj text započíná velmi ostrou kritikou tvorby Držkovicova prvního učitele na vídeňské Akademii, Rudolfa Jettmara, kterému mimo jiné vytýká „*studený nebo brutální eklekticism; nesrozumitelný symbolism; nedostatek smyslu pro barvy.*“¹⁷ Výčet negativ pak završuje větou: „*Nikdy jsem netušil, jak hrozný může býti rub slova akademie.*“¹⁸ Dále pak pokračuje už méně ostře. Postupně se vyjadřuje k Držkovicovým studiím v Karlsruhe u „sentimentálního“ Bühlera, jeho cestám do Podkarpatské Rusi, překonávání impresionismu, nánosu „jettmarovského“ akademismu a dále přes pařížské pobyty a vyrovnávání se s moderním uměním až k současnosti roku 1938, kde upozorňuje na patrnou „*novou notu,*“¹⁹ umělcova výtvarného

¹³ Mimo příspěvek Paula Alléona.

¹⁴ Gustav Kořený, *Přítel*, in: (pozn. 4), s. 42.

¹⁵ Miroslav Čech, *Valentín Držkovic*, Opava 1938.

¹⁶ Této problematice monografické literatury o Držkovicovi se věnoval Petr Holý, o kterém bude řeč později.

¹⁷ Čech (pozn. 15), nestránkováno.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

směřování, kterou prozrazují prosvítající zárodky nové barevnosti.

O tři roky později byl pak Držkovicův stručný medailon publikován v knížce Vladimíra Hýla,²⁰ která pojednává o počátcích výtvarného umění na Ostravsku.

Monografické publikace o Valentinu Držkovicovi vycházely od roku 1928, kdy tento umělec oslavil své čtyřicáté narozeniny každých deset let. Po výše zmíněných se tak v roce 1948 Držkovic dočkal dokonce dvou publikací. Vzhledem k tomu, že obě publikace vyšly k oslavě umělcova jubilea, měly v první řadě oslavný charakter, postrádají proto zaujetí kritického stanoviska k jeho tvorbě.

První z publikací byl sborník k šedesátinám²¹ vydaný Sdružením umělců slezských,²² do kterého přispěli Držkovicovi přátelé svými texty a v případě básníků Petra Bezruče, Vojtěcha Martínka, Bohumila Marka a Constanta Huberta také básněmi. Rozhodně nejprínosnější z hlediska bádání je úvodní článek Jaroslava Svobody²³ o umělcově tvorbě, z kterého je na první pohled patrná pečlivá příprava. Svobodův příspěvek je dosti obsáhlý - do detailů popisuje téměř rok po roce peripetie umělcových školení, studijních cest a uměleckých vlivů, které na něj působily. Z hlediska bádání o umělci se jedná o jeden z nejprínosnějších textů vůbec. Je potřeba také ocenit, že Svobodův text o problematice Držkovicovy tvorby je napsán s potřebným nadhledem a bez sebemenšího náznaku tendenčnosti.

Další příspěvky napsané umělcovými přáteli Franem Smějou, Rudolfem Novákem, Janem Rohlem a Constantem Hubertem²⁴ mají už

²⁰ Vladimír Hýl, *Výtvarné umění ostravského kraje*, Ostrava 1941, s. 39.

²¹ Jaroslav Svoboda - Constant Hubert - Jan Rohel et al., *Valentin Držkovic (1888-1948)*, Opava 1948.

²² Tento umělecký spolek vznikl v Opavě roku 1946 a Valentin Držkovic se stal jeho předsedou.

²³ Svoboda, (pozn. 21), s. 9-27.

²⁴ Hubertův text pojednává především o setkání s umělcem na ostrově Bréhat atd. Hubert zde ale také vyjmenovává články, které o Držkovicovi vyšly ve Francii.

charakter vzpomínkový. Výjimkou je ještě text Josefa Šulce „Slezský básník a slezský malíř,“ který tu připomíná přátelství dvou velkých slezských osobností – Petra Bezruče a Valentina Držkovice a poukazuje na „rodovou i myšlenkovou a citovou příbuznost“²⁵ jejich děl. Jeho příspěvek je rovněž doplněn ukázkami z jejich společné korespondence.

Sborník je také doplněn osmdesáti čtyřmi černobílými reprodukcemi umělcových děl, dále je tu v příloze „Přehled významných děl,“²⁶ který zahrnuje výčet některých kopií starých mistrů, které Držkovic vytvořil v Louvru a také výčet jeho maleb nástěnných; soupis výstav (samostatných i kolektivních), kterých se účastnil od roku 1919 až do roku 1947 a soupis článků z domácího i zahraničního tisku, referujících o jeho díle a také o tom, kde se objevily jejich reprodukce.²⁷

Druhou publikací, která o Držkovicovi v roce 1948 vyšla, byla poměrně útlá knížka s názvem *Slezský malíř*,²⁸ připravená jeho věrným přítelem Janem Rohlem, o kterém by se dalo také říci, že byl v období po druhé světové válce nejnadšenějším propagátorem jeho umění. Rohel v této publikaci nechává vyprávět přímou řečí samotného Držkovice, který tu líčí své osudy, někdy až do milých intimních detailů z dětství či rodinného života. V první řadě se však vyjadřuje o své cestě k umění a všech nástrahách, které na něj čekaly, a to nejen v podobě problémů uměleckých, ale především lidských.²⁹ Pro ještě větší poznání umělcovy osobnosti je kniha doplněna

²⁵ Šulc, (pozn. 21), s. 35.

²⁶ Jaroslav Svoboda – Constant Hubert – Jan Rohel et al. (pozn. 21) s. V. a VI.

²⁷ Údaje o člancích, reprodukcích, výstavách si Držkovic velmi svědomitě zapisoval. Tyto originální zápisky jsou uloženy v jeho pozůstalosti v Slezském zemském muzeu v Opavě. Zde se také nachází i kompletní seznam kopií starých mistrů, které pořídil v Louvru v letech 1929–1932 je uložen v jeho pozůstalosti ve Slezském zemském muzeu v Opavě pod inv. č. U1566AP.

²⁸ Jan Rohel, *Slezský malíř*, Opava 1948.

²⁹ Držkovic vzpomíná například na nelehké období vídeňských studií, kdy po druhé světové válce ve Vídni vypukla velká národnostní nevraživost, dále o rodinných problémech, které mu vyvstaly po tom, co se definitivně zřekl svého kněžského povolání atd...

ukázkami z Držkovicova deníku, někdy doplněnými o zápisky jeho ženy.

V roce 1955 o Držkovicovi napsal kratší text opět Jaroslav Svoboda. Tento příspěvek byl sepsán pro sborník vydaný u příležitosti padesátých narozenin Bohumila Sobotíka,³⁰ pedagoga a později ředitele Slezského muzea v Opavě. Svoboda se ve svém příspěvku „O opavských počátcích malíře Valentina Držkovice“³¹ rozepisuje především o počátcích českého gymnázia v Opavě, kterého byli malíř i Bohumil Sobotík absolventy. Dále se už věnuje jen Držkovicovi a předkládá informace o gymnaziálních hodinách kreslení, které vedl Karel Vinopal, a dále o hodinách kresby pořádaných opavským muzeem a vedených nejprve profesorem Hofmannem z německé reálky a později malířem Adolfem Zdrzilou, na které Držkovic docházel. Jedná se o velmi stručné informace, které již Svoboda publikoval dříve ve svém úvodním článku ve sborníku k umělcovým šedesátinám.³²

Umělcovy sedmdesáté narozeniny už byly připomenuty skromněji,³³ jen článkem Jaroslava Svobody ve *Slezském sborníku*,³⁴ kde bylo mimo jeho sedmdesátin připomenuto také jubileum moravského malíře Oldřicha Lasáka [*19. prosince 1884 – †27. listopadu 1968],³⁵ jehož tvorba má po stránce námětové technické i názorové k Držkovicově poměrně blízko.³⁶ Svobodův příspěvek je v podstatě zkrácenou verzí jeho o deset let staršího textu ze sborníku k umělcovým šedesátinám. Obohacen je jen o díla, která Držkovic vytvořil v padesátých letech přímo v továrnách, kde zachycoval dělníky při práci. Příspěvek

³⁰ Drahomír Šajtar – Stanislav Králík – Jaroslav Svoboda et al., *Bohumilu Sobotíkovi k padesátinám*, Opava 1955.

³¹ Jaroslav Svoboda, *Opavské počátky malíře Valentina Držkovice*, in: *Ibidem*, s. 42–45.

³² Svoboda (pozn. 21), s. 9–27.

³³ O umělcovu jubileu samozřejmě vycházely články v lokálních novinách, ovšem ty nejsou pro bádání podstatné.

³⁴ Jaroslav Svoboda, *Dvě výtvarnická jubilea, Slezský sborník*, roč. 57, č. 1, 1959, s. 513–517.

³⁵ Oldřich Lasák byl rodákem z Běleckého mlýna u Ždětína na Prostějovsku, který ale část svého života prožil na severní Moravě v Kunčicích pod Ondřejníkem a přátelil se tu také s malíři tohoto kraje – například Ferdišem Dušou nebo Břetislavem Bartošem.

³⁶ Lasák byl také po celý svůj život věrný realistickému zobrazování.

také doprovázejí čtyři reprodukce jeho aktuální tvorby: dvě studie dělníků a dva pohledy dovnitř továrny (opavský Ostroj), během pracovního procesu.

Na sklonku padesátých let vypracovala Držkovicova neteř Eliška Davidová, toho času studující na pedagogické fakultě, písemnou práci s názvem *Prostý člověk v díle Valentina Držkovic*,³⁷ kterou věnovala právě tvorbě svého strýce. Jedná se o práci poměrně útlou, zaměřenou převážně na umělcovy osudy, které jsou již víceméně známy z dřívějších publikací. Práce je ovšem obohacena o citace z článků, které o umělci vyšly ve francouzských periodikách,³⁸ a zmiňuje též některé články české. Přínosná je zejména obrazová část této práce, která dokumentuje Držkovicovu sociální malbu, je obohacena také černobílými fotografiemi a poznámkami o tom, kde byly práce v minulosti vystaveny a reprodukovány.

U příležitosti umělcova osmdesátého jubilea byla vydána menší brožura, tentokrát z iniciativy jeho rodné obce Velké Polomi.³⁹ Autorem textu je Držkovicův přítel Jan Rohel, který se tentokrát výhradně věnuje pouze popisu jeho tvorby krajinářské, které dosud nebylo věnováno příliš pozornosti. Rohel také správně připomíná, že studium charakteru krajiny bylo právě jedním z významných podnětů k Držkovicovým častým cestám nejen do zahraničí, ale také po rodném kraji a jeho okolí. Umělcovy krajiny tu rozděluje do sedmi skupin okruhů, vždy podle toho v jakém období a kde vznikaly.⁴⁰ Na konci brožury je umístěno stručné Curriculum Vitae a také soupis umělcovy bibliografie.

³⁷ Eliška Davidová, *Prostý člověk v díle Valentina Držkovic* (písemná práce do jazyka českého), nepublikovaný a nedatovaný strojopis. Práce se nachází v umělcově pozůstalosti v soukromém majetku v Opavě.

³⁸ Například články A. Alexandre z *Le Figaro* 17. 1. 1930, R. S. Escholiera z *Dépeche de Toulouse* 18. 1. 1930 nebo André Warnoda z *Comoedia* 28. 2. 1931 a dalších.

³⁹ Jan Rohel, *Valentin Držkovic osmdesátiletý*, Velká Polom 1968.

⁴⁰ Rohel tu předkládá poměrně podrobný výčet měst, vesnic a oblastí, kde Držkovic v jednotlivých obdobích maloval.

Co se týká Držkovicovy tvorby krajinářské - konkrétně v regionu Těšínska - umělec sám o ní napsal v roce 1959 krátkou črtu pro časopis *Těšínsko* v roce 1959.⁴¹ O dva roky později na něj navázali článkem jeho neteř se svým mužem, kteří umělcovu tvorbu na Těšínsku představili trochu z jiného pohledu.⁴²

Krátké informace o umělci publikoval na konci šedesátých let také Miroslav Baláš ve svém *Kulturním místopisu Novojičínska*⁴³ a o devět let později Držkovice stručně připomněl publicista Alfréd Lubojacký ve své knize *Jak jsem to viděl: Vzpomínky a úvahy o směrech a cílech bojů na ostravské levé frontě*.⁴⁴

Rok po oslavě svého osmdesátého jubilea Valentin Držkovic zemřel a deset let po jeho smrti byla vydána monografická publikace *Valentin Držkovic/Josef Šrámek* z pera Marie Schenkové.⁴⁵ Tato publikace sdružuje monografické studie - Valentina Držkovice a jeho přítele krajináře Josefa Šrámka. Schenková zde shrnula veškeré dosavadní bádání a vytvořila seznamy všech výstav, samostatných i kolektivních, kterých se Držkovic během svého života účastnil. Její vlastní bádání vychází, což je cenné, též ze studia umělcovy rozsáhlé pozůstalosti v majetku Slezského muzea v Opavě, kde Marie Schenková řadu let působila. Její text je rozdělen na dvě části - jedna popisuje ve stručnosti životní osudy umělcovy a druhá se zcela věnuje hodnocení jeho tvorby. Postupně se tu věnuje popisu umělcova tvůrčího vývoje a uvádí konkrétní příklady děl, která jsou typická pro popisované období, přičemž pracuje hlavně s díly, která má k dispozici i ve formě

⁴¹ Valentin Držkovic, *Moje cesty po Těšínsku, Těšínsko*, č. 9, 1959, s. 17-18.

⁴² Rudolf David - Eliška Davidová, *S tužkou a štětcem po Těšínsku, Těšínsko*, č. 16-17, 1961, s. 3-4.

⁴³ Miroslav Baláš, *Kulturní místopis Novojičínska*, Nový Jičín 1967, s. 20, 91, 260.

⁴⁴ Alfréd Lubojacký, *Jak jsem to viděl: vzpomínky a úvahy o směrech a cílech bojů na ostravské levé frontě*, Ostrava 1976, s. 59.

⁴⁵ Marie Schenková, *Valentin Držkovic/Josef Šrámek*, Ostrava 1979.

reprodukce.⁴⁶ Její text je sice stručný, ale i přesto poměrně výstižně přibližuje čtenáři to úplně nejdůležitější z umělcovy tvorby. Schenková připomíná především umělcovu kresbu a malbu zvířat, která podle jejího názoru patří k tomu nejlepšímu z jeho tvorby. Její text je co do poznání Držkovicova umění přínosný, leč opravdu kritickému zhodnocení jeho tvorby se spíše vyhýbá.

Co se týká přehledových publikací, byl Valentin Držkovic zmíněn v roce 1980 v knize Fedora Soldana o sociálním umění.⁴⁷ Tato publikace se však vyznačuje velmi silnou poplatností dobovým klišé socialistického realismu, ve které autor zatracuje jakékoliv jiné než realistické - figurální umění. Držkovic označuje za umělce temperamentního, který se sice pokoušel o zdolání sociálního tématu, ovšem ne příliš úspěšně.

Na tento ideologicky zabarvený text navázal o pět let později Jaroslav Sedlář ve svém příspěvku pro *Uměleckohistorický sborník*.⁴⁸ Jeho příspěvek se věnuje umění, které vznikalo na Moravě mezi dvěma světovými válkami, přičemž samozřejmě nemohl opomenout ani osobu Valentina Držkovic, ⁴⁹ kterého zde uvádí jako příklad malíře, který měl blízko k symbolismu i naturalismu a oceňuje jeho cit pro „vyjádření osobního soucítění s bezútěšným životem hornické periferie.“⁵⁰ Ačkoliv Sedlář naprosto nepokrytě vychází z úvodní kapitoly z výše zmíněné knihy Fedora Soldana,⁵¹ hodnocení Držkovicovy tvorby Sedlář nepřebírá.

Jako první se psychologickým aspektům Držkovicovy tvorby částečně věnoval v publikaci z roku 1948 *Slezský malíř* Jan Rohel.⁵² Autor nechává v textu promlouvat samotného Držkovic a

⁴⁶ Schneková měla k dispozici nejen práce z majetku Slezského muzea, ale také z okolních státních i soukromých sbírek.

⁴⁷ Fedor Soldan, *Sociální umění*, Praha 1980, s. 99.

⁴⁸ Jaroslav Sedlář, *Sociální umění mezi dvěma světovými válkami na Moravě*, in: *Uměleckohistorický sborník*, Brno 1985, s. 99-124.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 112-113.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 113.

⁵¹ První tři strany jsou téměř zcela převzaty ze staršího textu.

⁵² Dřívější autoři se spíše zabývali Držkovicovým dílem samotným, ale jen málo se setkáváme s tím, že by se některý z nich pokusil zamyslet se nad

na závěr dává nahlédnout také do jeho deníkových záznamů. Rohel se však nezamýšlí, jak Držkovicovy povahové rysy a prostředí mohly ovlivnit jeho výtvarné směřování. Největší přínos v tomto ohledu představuje obsáhlý článek „Malíř Valentin Držkovic, jeho místo v českém umění 20. století a tzv. slezský fenomén“ z pera ostravského historika umění Petra Holého,⁵³ který se problematikou umělcovy psýchy zabýval zatím jako jediný.

Ve svém článku Holý těží především ze znalosti prostředí, ve kterém se tento umělec pohyboval, lidí, kterými se obklopoval, ale také z osobní známosti. Holý si bystře všiml umělcových rozporuplných povahových rysů „[...]jež byly směsí odvahy, opatrnosti, neústupnosti i přizpůsobivosti[...],“⁵⁴ což opravdu není zcela obvyklá kombinace. Článek je v podstatě rozšířením medailonu, který už o tři roky dříve věnoval Holý umělci v habilitační práci, která pojednávala o utváření výtvarného umění v regionu Slezska a severní Moravy.⁵⁵ Už zde nastiňuje stručně vývoj Držkovicovy tvorby a všimá si jistého „zaváhání,“ se kterým se můžeme setkat po jeho prvním pařížském pobytu v letech 1925–1926, kdy jeho tvorba nasála nové vlivy, které jej dohnaly až k samotnému okraji předmětného zobrazování, a poprvé vyslovuje myšlenku o jeho návratu k „ověřeným jistotám“⁵⁶ realistického zobrazení.

Podle Holého Držkovicova tvorba strádala hlavně z důvodu tlaku prostředí, ve kterém se po návratu ze svých cest pohyboval. Připomíná, že byl sice členem různých uměleckých

problematikou Držkovicovy tvorby po psychologické stránce. Samozřejmě od jeho přátel se nějaké informace o jeho charakteru a osobnosti dozvídáme – většinou jde však chvalozpěvy na jeho svébytnou povahu a píli (například Gustav Kořený či Jaroslav Šulc).

⁵³ Petr Holý, Malíř Valentin Držkovic jeho místo v českém umění 20. století a tzv. slezský fenomén, Ostrava, č. 18, 1997, s. 125–160.

⁵⁴ Ibidem, s. 128.

⁵⁵ Petr Holý, Utváření výtvarného umění v regionu severní Moravy a Slezska od 19. století do druhé světové války, in: Slezsko a severní Morava jako specifický region. Sborník prací filozofické fakulty Ostravské univerzity, Ostrava 1997, s. 141–190.

⁵⁶ Ibidem, s. 169.

spolků,⁵⁷ ale přesto většinu času trávil „[...] v zapadlé pustkovecké hospodě se svými malířskými starostmi v podstatě sám, obklopen lidmi zcela bez zkušeností s uměleckým vnímáním, či - u těch vzdělanějších - utkvělými v rovině estetických požadavků, jež očekávají od výtvarného umění živé, trefné a v nejlepším případě kvalitně provedené zpodobení.“⁵⁸ V takovém prostředí jistě nebylo pro nějaké progresivnější umění místo a i z hlediska existenčního se musel malíř podvolit tlaku okolí. Navíc na něj působil ještě vliv patrioticky smýšlejících uvědomělých Slezanů, kteří, podle Holého, chtěli v jeho tvorbě vidět něco typicky slezského⁵⁹ a prohlašovali Držkovice za svého „slezského malíře,“ což se také samozřejmě muselo nevyhnutelně odrazit ve směřování jeho tvorby. Holého myšlenky jsou velmi inspirativní, vnášejí do bádání o tomto „slezském umělci“ nový rozměr a bude o nich řeč ještě později.

V roce 2006 byly díky finanční podpoře Moravskoslezského kraje vydány dvě publikace o významných osobnostech regionu, které zmiňují i jméno Valentina Držkovice. První z nich je malá přehledová publikace s názvem *Rodáci a významné osobnosti Moravskoslezského kraje*,⁶⁰ obsahující umělcův stručný medailon. V druhém případě se jedná o velmi kvalitně zpracovanou publikaci, kterou připravovali pracovníci Galerie výtvarného umění v Ostravě, a která nese název *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900–1950*.⁶¹ Ve spolupráci s toutéž institucí vznikla o tři roky později také přehledová obrazovo-tematická publikace *Barva uhlí*,⁶² která představuje umělce, kteří se ve své tvorbě věnovali horníkům a hornickému prostředí

⁵⁷ Například hodonínské Sdružení výtvarných umělců atd.

⁵⁸ Holý (pozn. 53), s. 151

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ *Rodáci a významné osobnosti Moravskoslezského kraje*, Ostrava 2006, s. 10.

⁶¹ Karel Jiřík - Petr Beránek - Petr Holý et al., *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900–1950*, Ostrava 2006, s. 24–25.

⁶² *Barva uhlí. Hornictví ve výtvarném umění 1. poloviny 20. století*, Ostrava 2009.

Ostravska.⁶³ Reprodukce děl jednotlivých umělců jsou vždy doprovázeny kratšími texty. Valentin Držkovic je tu zastoupen kresbou sv. *Prokopa*.⁶⁴

Poslední větší publikace monografického charakteru, věnující se osobě Valentina Držkovice byla vydána z iniciativy umělcovy rodné obce, Velké Polomi, v roce 2007,⁶⁵ na počest stodvacátého výročí jeho narození a zároveň u příležitosti oslavy sedmistého dvacátého výročí jejího založení. Napůl je tato publikace jakousi monografií obce - jsou zde líčeny historické události od jejího založení až po současnost, přičemž kapitoly z historie obce jsou střídány kapitolami ze života Valentina Držkovice. Příhody z Držkovicova života zde autor, ostravský spisovatel Bohuslav Žárský, líčí čtivou beletristickou formou. Tato publikace je nesporným přínosem, co do poznání umělcovy osobnosti, neboť její autor měl možnost spolupracovat s pamětníky v čele s Držkovicovou neteří, Eliškou Davidovou,⁶⁶ která s umělcem a jeho manželkou v posledních letech jejich životů bydlela a pečovala o ně. Žárského textu se nedají upřít kvality, co do čtivosti a přesnosti životopisných údajů, které jsou podloženy studiem umělcovy pozůstalosti i předchozích monografických textů. Autor se však nepouští do žádného hodnocení Držkovicova díla - to ani není úkolem této publikace. Ta má sloužit především jako prostředek pro připomenutí významného velkopolského rodáka a seznámení se s jeho životními osudy. Publikace je rovněž vybavena bohatou barevnou obrazovou přílohou, obsahující nejen mnoho kvalitních reprodukcí Držkovicových děl, ale také dokumentů a fotografií z jeho pozůstalosti.

Přínosem pro prohloubení povědomí o Valentinu Držkovicovi je z publikací vydaných v posledních letech kniha *Výtvarná*

⁶³ Například Ferdiš Duša, Helena Salichová nebo sochaři Augustin Handzel nebo Jindřich Wielgus.

⁶⁴ Jedná se o jednu z přípravných kreseb pro fresky v kapli Ústavu Hluchoněmých v Praze na Smíchově, které Držkovic vytvořil v letech 1940-1941.

⁶⁵ Bohuslav Žárský, *Malíř slezské dědiny*, Ostrava 2007.

⁶⁶ Dcera Držkovicovy sestry Karly.

kultura ve Slezsku a na Ostravsku do roku 1970, jejímž editorem je Pavel Šopák.⁶⁷ Tato publikace sdružuje texty různých autorů, které vyšly v minulosti a týkají se buď významných osobností kraje nebo významných událostí z pole kultury. Jméno Valentina Držkovice je tu zmiňováno často v souvislosti s kulturním děním v regionu. Přímou jeho osobě jsou tu věnovány dva články, a to z pera Gustava Kořeného a Drahomíra Šajtara.⁶⁸

Samozřejmě, že u příležitosti umělcových výstav byly tištěny letáčky a menší katalogy, ale povětšinou se jedná o stručné texty, které čerpají z literatury monografické a většinou opakují dokola již známé informace.⁶⁹ Jen v několika případech se objevuje autorovo vlastní zamyšlení nebo nové informace, které nejsou převzaty odjinud.⁷⁰ Příkladem může být katalog vydaný u příležitosti výstavy Držkovicových obrazů

⁶⁷ Pavel Šopák (ed.), *Výtvarná kultura ve Slezsku a na Ostravsku do roku 1970*, Opava 2010.

⁶⁸ Gustav Kořený, S malířem Valošem Držkovice po slezských krajích, *Věstník matice opavské* 29, 1923, s. 88-90. Převzato z Pavel Šopák (ed.), *Výtvarná kultura ve Slezsku a na Ostravsku do roku 1970*, Opava 2010, s. 63-66. - Drahomír Šajtar, *Kresby Valentina Držkovice*. Leták k výstavě kresby Valentina Držkovice, Slezský studijní ústav - Slezská studijní knihovna v Opavě, Opava, Nádražní okruh č. 31, 19. června - 10. července 1949, nestránkováno. Převzato z Pavel Šopák (ed.), *Výtvarná kultura ve Slezsku a na Ostravsku do roku 1970*, Opava 2010, s. 373-375.

⁶⁹ Edmund Wilhelm Braun, *Katalog výstavy malíře Valentina Držkovice* (kat. výst.), Zemské museum v Opavě 1933. - Jaroslav Směja-Lončar, *Jubilejní výstava Valentina Držkovice* (kat. výst.), Opava 1948. - Drahomír Šajtar, *Kresby Valentina Držkovice* (kat. výst.), Slezský studijní ústav a slezská studijní knihovna v Opavě 1949. - Jaroslav Svoboda, *Ostravský kraj a lid v díle Valentina Držkovice* (kat. výst.), Zámek Hradec 1951. - Jaroslav Svoboda, *Výstava kreseb a obrazů Valentina Držkovice* (kat. výst.), Slezské museum v Opavě 1955. - Jan Rohel, *Portrétní umění Valentina Držkovice* (kat. výst.), Hradec u Opavy 1955. - Jaroslav Svoboda, *Zvířata v malbě a kresbách Valentina Držkovice* (kat. výst.), Zámek Hradec 1957. - *Výstava kreseb a grafiky Valentina Držkovice* (kat. výst.), Slezské museum v Opavě 1957-1958. - Jaroslav Svoboda, *Valentin Držkovic. Jubilejní výstava k 70. narozeninám* (kat. výst.), Ostrava 1958. - Eliška Davidová, *Bílovecko v díle Valentina Držkovice* (kat. výst.), Okresní vlastivědné muzeum v Bílovci 1959. - Eva Klimešová, *Valentin Držkovic. Výstava k 75. narozeninám* (kat. výst.), Slezské muzeum v Opavě 1963. - Jaroslav Svoboda, *Kresby Valentina Držkovice* (kat. výst.), Hradec u Opavy 1964. - Marie Schenková, *Valentin Držkovic ke 100. výročí narození* (kat. výst.), Slezské muzeum v Opavě 1988.

⁷⁰ Petr Holý, *Portrétní umění Valentina Držkovice* (kat. výst.), Krajská galerie Ostrava 1956. - Eva Klimešová, *Valentin Držkovic* (kat. výst.), Galerie zámek Hradec 1968. - Marie Schenková, *Valentin Držkovic. Obrazy, kresby 1925-1932* (kat. výst.), Slezské muzeum v Opavě 1978. - Ludmila Jůzová, *Valentin Držkovic - grafické dílo* (kat. výst.), Galerie výtvarných umění v Ostravě 1991.

v Pustkovci v roce 1949–1950.⁷¹ Autorem textu je malířův přítel a pustkovecký rodák Jan Rohel. Text je to v první řadě oslavný a poplatný idejím nově nastoleného totalitního režimu, podává však důležité informace o Držkovicových dílech, která jsou dnes nezvěstná nebo byla během let zničena. Zejména se jedná o technické údaje a charakteristiku jeho nástěnných maleb, které se nacházely v přístavku pustkovecké hospody U Zlatého lva, kde malíř velkou část svého života pobýval.⁷²

Za zmínku rovněž stojí katalog výstavy Držkovicových aktů ze soukromých sbírek, kterou pořádalo v roce 2005 Muzeum Novojičínska.⁷³ Autor textu David Majer se tu jako první věnuje umělcově tvorbě aktu, která byla v minulosti brána spíše jako okrajová záležitost spojená s jeho akademickým školením a nebyla jí věnována patřičná pozornost.

Valentin Držkovic je také zmíněn v *Dějínách českého výtvarného umění 1890/1938 (IV/2)*.⁷⁴ Vojtěcha Lahoda z umělců působících ve dvacátých a třicátých letech na Ostravsku připomíná v první řadě Ferdiše Dušu, Vladimíra Kristina, Helenu Salichovou, Helenu Bochořákovou-Dittrichovou. Jako posledního jmenuje Valentína Držkovice, o němž se vyjadřuje jako o umělci, jehož tvorba hrála významnou roli v lokálním měřítku, a který tvořil koncem dvacátých let díla sociálního civilismu, mezi nimiž však dnes stěží nalezneme práce, které by odpovídaly vyššímu standardu.⁷⁵

Heslo „Valentin Držkovic“ nechybí v *Novém slovníku československých výtvarných umělců*,⁷⁶ *Nové encyklopedii českého*

⁷¹ Jan Rohel, *Katalog výstavy obrazů Valentina Držkovice (kat. výst.)*, Národní škola v Pustkovci 1949–1950.

⁷² *Ibidem*, s. 16–17.

⁷³ David Majer, *Jařmo ideálu. Akt v díle Valentina Držkovice, Obrazy a kresby ze soukromých sbírek*, Muzeum Novojičínska 2005.

⁷⁴ Vojtěch Lahoda, *Civilismus, primitivismus asociální tendence v malířství dvacátých a třicátých let*, in: Vojtěch Lahoda – Mahulena Nešlehová – Marie Klatovská et al., *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938 (IV/2)*, Praha 1998, s. 72.

⁷⁵ *Ibidem*, s. 72

⁷⁶ Heslo Držkovic Valentin, in: Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, díl I., Praha 1947, s. 117.

výtvarného umění,⁷⁷ *Bibliografickém slovníku Slezska a severní Moravy*,⁷⁸ *Slovníku českých a slovenských výtvarných umělců 1950-1998 II*,⁷⁹ *Kulturněhistorické encyklopedii Slezska a severovýchodní Moravy*⁸⁰ a v neposlední řadě také v *Allgemeines Lexikon Der Bildenden Künstler des XX. Jahrhunderts*.⁸¹

⁷⁷ MSch [Marie Schenková], heslo Držkovic, Valentin, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 149.

⁷⁸ MSch [Marie Schenková], heslo Držkovic, Valentin, in: *Bibliografický slovník Slezska a severní Moravy*, Sešit 4, Opava-Ostrava 1995, s. 32-33.

⁷⁹ Výtvarné centrum Chagall, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-1998 II.*, Ostrava 1998, s. 112-113.

⁸⁰ PH [Petr Holý], heslo Držkovic Valentin, in: Jiří Svoboda, Petr Holý et al., *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy*, Ostrava 2005, s. 213-214.

⁸¹ Hans Vollmer (red.), *Allgemeines Lexikon Der Bildenden Künstler des XX. Jahrhunderts*, Ester Band A-D, Leipzig 1953, s. 597.

3 Život Valentina Držkovice

Valentin Držkovic se narodil 10. února 1888 ve Velké Polomi, slezské vesnici ležící nedaleko od Ostravy, jako jedno z osmi dětí⁸² obuvnického mistra a chalupníka Josefa Držkovice [*26. října 1853 - †6. června 1932] a jeho ženy Karoliny, rozené Salgové [*27. února 1856 - †16. října 1941]. Byla to starousedlá slezská ryze česká rodina.⁸³ Otec Josef byl vlastenec a uvědomělý občan,⁸⁴ který téměř čtvrt století zastával funkci předsedy místní školní rady a zasedal též v obecním výboře.⁸⁵

Bylo to právě v otcově ševcovské dílně, kde se začaly u malého Valentina Držkovice objevovat první umělecké sklony. Nejprve modeloval figurky domácích zvířat z chleba a včelího vosku, později začal zvířata a své okolí kreslit a také neúnavně malovat „vodovými“ barvami. Zápal a vášeň k malování pak Držkovice neopustily po celý život. O mnoho let později v rozpravě se svým přítelem Janem Rohlem na toto období vzpomíná následujícími slovy: *„Maloval jsem neustále, kam jsem přišel. Bylo to ve mně. Tak jsem začal a tak je to i podnes. Malování je má jediná vášeň.“*⁸⁶

V roce 1899 mu bylo jedenáct let a rodiče jej poslali studovat na české gymnázium do Opavy. V rámci studia gymnázia chodil na hodiny kreslení, které vedl Karel Vinopal.⁸⁷ Ovšem školní hodiny kresby podle předloh a sádrových modelů mu nepostačovaly. Začal proto docházet ještě na kurzy kreslení,

⁸² Dvě jeho sestry Adéla a Hana zemřely již v dětském věku. Dospělosti se dožily jeho sestry Mariana, Tereza, Adéla, Karla a bratr Josef. Viz Rohel, Slezský malíř (pozn. 3), s. 36.

⁸³ Držkovicův rodokmen lze vysledovat až do 17. stol. Doklady o tom jsou uloženy v umělcově pozůstalosti, nacházející se v majetku obce Velká Polom.

⁸⁴ Roku 1869 se účastnil prvního politického projevu českého slezského lidu na Ostré Hůrce nad řekou Opavicí. Rudolf Novák, Můj přítel Valentin Držkovic, in: Jaroslav Svoboda - Constant Hubert - Jan Rohel et al., *Valentin Držkovic (1888-1948)*, Opava 1948, s. 39. - Rohel (pozn. 3), s. 47.

⁸⁵ Novák, ibidem, s. 39. - Rohel, ibidem, s. 53.

⁸⁶ Rohel, ibidem, s. 12.

⁸⁷ Jaroslav Svoboda, Valentin Držkovic, in: Svoboda - Hubert - Rohel et al. (pozn. 21), s. 9.

které pořádalo opavské Muzeum císaře Františka Josefa pro umění a řemesla.⁸⁸ Tyto kurzy vedl nejprve profesor Hofmann z německé reálky a po něm opavský malíř Adolf Zdrázila [*8. prosince 1868 - †3. května 1942],⁸⁹ který si všiml jeho talentu a začal mu věnovat zvýšenou pozornost. Nejen že jej zasvětil do technologie malby a grafiky, ale navázal s ním také hlubší přátelství. Pod jeho vedením a po jeho vzoru začal Držkovic malovat v plenéru, a to nejen v Opavě a jejím okolí, ale také doma ve Velké Polomi.

Po skončení gymnázia chtěl mladý Držkovic odejít na Akademii výtvarných umění do Vídně a dále tam rozvíjet svůj talent, v čemž jej jeho učitel Adolf Zdrázila horlivě podporoval. Toto rozhodnutí se však v jeho rodině setkalo s odporem. Rodiče si totiž vždy přáli, aby se stal knězem. Tomuto přání se Držkovic nakonec s těžkým srdcem podvolil a po maturitě v roce 1907 odešel do Olomouce studovat teologickou fakultu.

Ani zde však nepřestal malovat. Malování mu bylo dokonce osobně povoleno kardinálem Bauerem, kterého o Držkovicově talentu informoval dopisem velkopolský farář Karel Klimkovský.⁹⁰ Během svých olomouckých studií vytvářel portréty svých spolužáků i učitelů,⁹¹ navštěvoval bohaté arcibiskupské sbírky, kde se učil kopírováním děl starých mistrů, a maloval také v plenéru. V době studia teologie podnikl také studijní cestu a pouť do Lurd,⁹² která v něm zanechala hluboké dojmy a patrně podnítila jeho touhu po dalším cestování.⁹³ Cestoval tehdy přes Rakousko, Švýcarsko a jižní Francii.

4. července 1911 byl vysvěcen na kněze⁹⁴ a nedlouho na to odešel vykonávat toto povolání do Moravské Radiměře, kde však

⁸⁸ Dnes Slezské zemské muzeum v Opavě.

⁸⁹ Významný opavský malíř, který vynikl zejména jako krajinář.

⁹⁰ Rohel (pozn. 3), s. 17.

⁹¹ Velké množství těchto prací - drobných kresbiček a akvarelů je uloženo v umělcově pozůstalosti v Slezském zemském muzeu.

⁹² Rohel (pozn. 3), s. 18.

⁹³ Marie Schenková, *Valentin Držkovic/Josef Šrámek*, Ostrava 1979, s.7.

⁹⁴ Rohel (pozn. 3), s. 22.

strávil pouhé tři měsíce. Tamější německá komunita mu nebyla přátelsky nakloněna, takže se mladý kněz po několika národnostních neshodách rozhodl své místo opustit.⁹⁵ Jeho další kroky vedly do Kroměříže, kde mu bylo nabídnuto místo suplenta kreslení na arcibiskupském gymnáziu. Během tamějšího pobytu maloval v Květné i Podzámecké zahradě a vytvořil několik pohledů na město. Navštěvoval Arcibiskupskou obrazárnu, kde také kopíroval díla starých mistrů - zvláště jej tehdy zaujali malíři benátské školy, holandské a flámské. U flámských malířů to byly zejména portréty.⁹⁶

V roce 1912 bylo Držkovicovi konečně umožněno opustit suplentské místo a odejít studovat na vytouženou Akademii výtvarných umění do Vídně, kde u přijímacího řízení zaujal svými pracemi, které byly hodnoceny jako „*ojedinělé výtvořily silné osobnosti.*“⁹⁷ Byly to podle Edmunda Wilhelma Brauna převážně svérázně malované krajiny a figurální kompozice, vyznačující se mistrně zachyceným pohybem a jemným koloritem.⁹⁸ Držkovic na vídeňské Akademii strávil následujících osm let - první čtyři roky ve všeobecné škole u profesora Rudolfa Jettmara [*10. září 1869 - †21. dubna 1939] a následující čtyři pak v grafické speciálce u profesora Ferdinanda Schmutzera [*21. května 1870 - †26. října 1928]. Docházel také na večerní kurzy aktu k profesoru Juliu Schmidtovi [*3. února 1854 - †1./2. února 1935] a na přednášky z dějin umění k profesorům Maxu Dvořákovi, Rudolfu Eislerovi a Josefu Strzygovskému.

První čtyři roky strávené u Rudolfa Jettmara, rodáka ze severních Čech, mu přinesly zlepšení po stránce technické, ovšem učitelova osobní tvorba Držkovice, ač si svého učitele

⁹⁵ Byl obviněn, že při zaopatřování Němce mluvil česky. Viz Rohel (pozn. 3), s. 22.

⁹⁶ Valentin Držkovic, *Moje studijní cesty a moderní směry malířské*, nedatovaný strojopis. Uložen v umělcově pozůstalosti ve Velké Polomi.

⁹⁷ Edmund Wilhelm Braun, Valentin Držkovic, *Veraikon*, roč. XV, s. 70.

⁹⁸ Ibidem.

vážil jako „výborného komponisty,“⁹⁹ příliš neoslovovala.¹⁰⁰ „Z kompozice míval jsem u Jettmara gut, měl mě rád, ale přece jsme se nemohli cítit. On jenom zbožňoval Michelangella. Ale bylo to v jeho díle suché, nemělo to šťávy,“¹⁰¹ svěřil se v jedné z rozprav Janu Rohlovi.

Další čtyři roky u Ferdinanda Schmutzera už pro něj byly přínosnější. Velmi se zdokonalil v grafických technikách – pod Schmutzerovým vedením začal vytvářet rozměrné lepty. V té době byl ovlivněn grafickými díly Rembrandtovými, jejichž originály vídal u svého učitele a všímal si také díla známého tvůrce leptů Franka Brangwyna [1867–1956], který jej nadchl pro anglický lept.¹⁰² Zaujala jej rovněž osobní tvorba Schmutzerova a to především svým námětovým okruhem – světem žebráků, opilců, chudých dělníků a lidí různě zdravotně postižených. Tomuto světu Držkovic, který sám pocházel z velmi chudých poměrů, velmi dobře rozuměl. V této době vytvořil celou sérii kreseb a leptů lidí z ulice, opilců a žebráků, ale tvořil také díla s pracovní, venkovskou i náboženskou tematikou. Některá z těchto děl vystavoval roku 1919 na výstavě ve vídeňském Künstlerhausu a o rok později také v Secession.¹⁰³

I během svého vídeňského pobytu se horlivě věnoval studiu starých mistrů. Zaujal jej Tizian pro svůj ohnivý kolorit a jemnost podání, Jusepe de Ribera pro svůj temnosvit¹⁰⁴ a dále také Diego Vélazques a Petrus Paulus Rubens a samozřejmě Rembrandt van Rijn. Neméně horlivě se věnoval také kresbě zvířat podle živých modelů – docházel do dvorních stájí kreslit koně¹⁰⁵ a do vídeňské zoologické zahrady, kde jej zajímaly především šelmy.

⁹⁹ Rohel (pozn. 3), s. 24.

¹⁰⁰ Rohel (pozn. 3), s. 24.

¹⁰¹ Ibidem, s. 24 – 25.

¹⁰² Ibidem, s. 27.

¹⁰³ Některé z těchto jeho vídeňských prací byly později publikovány ve sborníku Pacovský – Kořený – Braun et al. (pozn. 4).

¹⁰⁴ Z Držkovicových poznámek (pozůstalost Velká Polom).

¹⁰⁵ Rohel (pozn. 3). s. 61.

Vyhrocená situace zapříčiněná první světovou válkou Držkovicův vídeňský pobyt přerušila. Na krátký čas se tehdy uchýlil zpátky do Slezska, a to do Klimkovic ke svému příteli děkanu Eustachu Glabazňovi, který mu dal k dispozici celý svůj domek, aby si tu mohl zřídit ateliér.¹⁰⁶

Po skončení první světové války však začal ve Vídni zažívat těžké časy. Ve svých denících několikrát zmiňuje nevraživost, která v té době vůči Čechům ve Vídni panovala.¹⁰⁷ Rozhodl se tedy, že odejde do Prahy a dostuduje na tamější Akademii, ovšem profesor Max Švabinský jej nepřijal s tím, že pro něj bude přínosnější, dostuduje-li u profesora Schmutzera ve Vídni, protože Pražská akademie by mu nemohla přidělit vlastní ateliér.¹⁰⁸ Držkovic se zařídil dle rady Švabinského.

Po absolutoriu studia na vídeňské Akademii a návratu z Vídně do rodného Slezska mu uspořádalo Zemské muzeum v Opavě samostatnou výstavu. Bylo tu k vidění na čtyřicet jeho obrazů, z toho více než polovinu tvořila malba figurální, zbytek krajiny, dále zde byla vystavena početná kolekce kreseb a grafik, která čítala portréty, krajiny, žánrové scény i náboženské motivy. Tato výstava byla kritikou i veřejností hodnocena velmi kladně.¹⁰⁹

Držkovicova touha po vzdělání však stále nebyla zcela uspokojena, proto se záhy po svém návratu z Vídně rozhodl znovu odejít. S doporučením svého prvního učitele Adolfa Zdrázily se tentokrát odebral na Badische Landeskunstschule do německého Karlsruhe. Tam studoval pod vedením profesora Hanse Adolfa Bühlera [*4. července 1877 - †1951], člena mnichovské secese a žáka krajináře Hanse Thomy, u něhož ještě zdokonalil své technické dovednosti - hlavně co se týká malby temperou.¹¹⁰

Během studií v Karlsruhe podnikl také mnoho cest po Německu. Navštívil Baden-Baden, Heidelberg, Mannheim a

¹⁰⁶ Rohel (poz. 3), s. 26.

¹⁰⁷ Například v deníkovém záznamu ze 7. 7. 1920 (pozůstalost Velká Polom).

¹⁰⁸ Deníkový záznam z 22. 10. 1919 (pozůstalost Velká Polom).

¹⁰⁹ Schenková (pozn. 45), s. 7

¹¹⁰ Rohel (pozn. 3), s. 28.

Berlín.¹¹¹ Během této periody své tvorby vystavoval, a to v Nürnbergu, Baden-Badenu či Baden-Weileru.¹¹²

Po ukončení pobytu v Karlsruhe se Držkovic rozhodl definitivně zřici kněžství. Cítil, že je v nitru více malířem nežli knězem. Rozešel se proto ve zlém se svou rodinou, čehož sice litoval, ale jeho povaha mu už nedovolovala setrvat déle na životní cestě, o které zjistil, že pro něj není ta pravá. Své tehdejší pocity vylíčil Janu Rohlovi slovy: *„Do třiatřicátého roku plnil jsem poctivě všechny své kněžské povinnosti a závazky, a když jsem pak dále nemohl, vzdal jsem se. To je moje povahové založení. Když nemohu řádně plnit závazky, které jsem na sebe vzal, pak se jich vzdávám bez ohledu na to, jestli mi z toho plyne hmotný zisk nebo ztráta!“*¹¹³

Po skončení studií v Německu opět hodně cestoval - navštívil tentokrát Podkarpatskou Rus a Slovensko, kde maloval krajinu a tamější obyvatele v rozličných krojích. Nezajímal jej přitom ani tak slovenský folklór jako spíše svérázné lidové typy.¹¹⁴ Dále navštívil také Prahu a Mnichov, kde se v Glaspalast seznámil s uměním Francisca Goyi, nazaréna Johanna Friedricha Overbecka, a také s uměním ruským.¹¹⁵ Poté zamířil opět do Berlína, kde strávil další studijní rok.

V Berlíně studoval staré německé umění, antické vykopávky, ale také moderní francouzské umění. Kromě toho také docházel do berlínské zoologické zahrady, kde se věnoval své oblíbené kresbě zvířat.¹¹⁶

Roku 1923 se vrátil do rodného Slezska. Protože se po roztržce s rodinou nemohl vrátit do rodného domu, podal mu v nouzi pomocnou ruku Jaroslav Kříbek, manžel jeho sestry Adély. Manželé Kříbkovi měli v Pustkovci hostinec U Zlatého

¹¹¹ Schenková (pozn. 45), s. 8.

¹¹² Ibidem.

¹¹³ Rohel (pozn. 3), s. 32.

¹¹⁴ Ibidem, s. 30.

¹¹⁵ Ibidem, s. 31.

¹¹⁶ Schenková (pozn. 45), s. 8.

lva, který se na čas stal Držkovicovi domovem. Ve skromné prostoře u chléva si tu zřídil svůj ateliér.¹¹⁷

Hostinec U Zlatého lva leží u rušné hlavní silnice spojující Ostravu s Opavou. Denně tu projížděli formani a procházeli dělníci, tuláci či trhovci, kteří se tu zastavovali občerstvit. Malíře zajímali lidé, kteří do hostince přicházeli: „Rád jsem pozoroval lidi při práci, při počinech, kdy se projevují spontánně - v dobrotě, lásce, přetvářce, falši, pravdě, zlosti, zuřivosti, vášni - rád jsem je pozoroval nepozorovaně v hospodě a v kostele. Z Pustkovce jsem vybíral své první typy. Byly to podobizny, které jsem maloval, jak jsem chtěl já, a ne, jak si lidé rádi přejí. V hospodě jsem je našel, v hospodě jsem je maloval, v hospodě jsem je vystavoval.“¹¹⁸

Držkovic však svou činnost neomezoval pouze na svou „hospodskou galerii,“ ale začal se také aktivně zapojovat do kulturního dění v kraji. Navázal styky s významnými umělci a osobnostmi, mimo jiné také se „slezským bardem“ Petrem Bezručem, který se mu stal drahým přítelem.¹¹⁹ Měl několik samostatných výstav, a to v opavském Zemském muzeu, v Opavě-Kateřinkách a v ostravském obchodním domě Slattner.¹²⁰ Účastnil se také výstav kolektivních, a to se Skupinou výtvarných umělců při uměleckovýchovném výboru Kulturní rady v Ostravě a s hodonínským Sdružením výtvarných umělců moravských (SVUM), jehož členem se stal roku 1923. Jeho dílo bylo rovněž zastoupeno o dva roky později na výstavě slezských výtvarníků v Praze.¹²¹ Roku 1926 byl pak jedním ze zakladatelských členů Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců (MSVU) a účastnil se rovněž jeho první členské výstavy v Domě umění v Moravské Ostravě. O rok později se stal dokonce jednatelem spolku, ale

¹¹⁷ Rohel, (pozn. 3), s. 61.

¹¹⁸ Ibidem, s. 61 - 62. - Množství obrazů bylo rozebráno místními nebo je Držkovic věnoval sestře a švagrovi a dnes jsou těžko dohledatelné.

¹¹⁹ Držkovic také ilustroval jeho *Slezské písně*.

¹²⁰ Schenková (pozn. 45), s. 8.

¹²¹ Kladně byly hodnoceny hlavně jeho krajiny a figurální scény.

této funkce se z důvodu neshod v otázkách koncepčních velmi záhy vzdal a na čas ze spolku úplně vystoupil. Členem se stal znovu v roce 1928.¹²²

Na podzim roku 1924 navštívil se svým bratrem Josefem Benátky.¹²³ A hned následujícího roku se mu podařilo získat menší stipendium a odjet do Paříže.¹²⁴ Seznámil se tu s bratry Romainem a Paulem Alleonovými, francouzskými intelektuály, kteří jej uvedli do pařížské společnosti, a stali se nejen jeho přáteli, ale - ačkoliv byli oba slepí - i velkými propagátory jeho umění.

První Držkovicova návštěva Paříže trvala pouhý rok, přesto jeho umění poznamenala zásadním způsobem. Získal tu základní orientaci ve francouzském malířství. Měl možnost obdivovat nejen díla umělců starších generací - Eugène Delacroixe a C. E. Troyona, kteří jej upoutali především malbou zvířat, ale také malířů Barbizonské školy a impresionistů. Všiml si též děl Paula Cézanna a André Deraina, bez povšimnutí nenechal ani díla Vincenta van Gogha nebo Španěla Pabla Picassa. Měl zde také možnost setkat se osobně se všemi novými směry umělecké tvorby, které na něj velmi působily a otevřely mu nové obzory.

První pařížský pobyt se také velmi výrazně projevil na jeho umění. Z jeho tvorby se vytratila literárnost a symboličnost, kterou získala během předchozích školení. Jeho paleta se výrazně projasnila a rukopis uvolnil a stal se odvážnějším. Plody tohoto pobytu byly vystaveny po malířově

¹²² Shenková (pozn. 45), s. 17.

¹²³ Návštěva Benátek nebyla ani tak plánovaným studijním výletem pro umělce jako spíš „záchranným pobytem“ pro jeho bratra Josefa. Když totiž Držkovic pobýval v hostinci U Zlatého lva v Pustkovci, stalo se v jeho rodině velké neštěstí. Jeho synovec, rovněž Valentin, syn jeho sestry Mariany, byl nešťastnou náhodou zastřelen. Tragédie se odehrála v Klimkovicích, kde byl malý Valentin na návštěvě u malířova bratra Josefa, který tu byl obecním lékařem. Synovec kdesi ve strýcových věcech našel revolver. Strýc mu jej chtěl okamžitě zabavit, ale nešťastnou náhodou se mu snad smekla ruka a zbraň vystřelila chlapci přímo do srdce. Josef si to pak velmi vyčítal a sám dokonce chtěl ukončit svůj život. Aby malíř zabránil další tragédii v rodině, snažil se bratra utěšit a když se blížilo roční výročí smrti malého Valentina, vzal bratra a odjeli spolu do Benátek. Viz Rohel (pozn. 3), s. 90-91.

¹²⁴ Schenková (pozn. 45), s. 8.

příjezdu na jeho souborné výstavě v Zemském muzeu v Opavě a obdržely velmi kladné kritiky.¹²⁵

Po návratu se Držkovic opět uchýlil ke svému švagrovi do hostince U Zlatého lva v Pustkovci, kde obnovil svůj ateliér. Znovu se ponořil do studia obyčejných lidí. Znovu jej také upoutala osoba tuláka s hlubokýma očima a smutnou tváří, kterému se říkalo Sokol, a kterého již dříve několikrát ztvárnil. Osobnost tohoto nešťastného člověka jej fascinovala. „Kdykoliv jsem štětec nasadil, vyrůstal nový obraz, nové dílo. Pokaždé jsem našel nové hlubiny jeho duše. Moře alkoholu nezničilo inteligenci, která hleděla z jeho očí.“¹²⁶

Nejvíce se nová poloha jeho umění projevila na monumentálních malbách statných venkovských žen, zachycených při práci. Tyto malby se vyznačují jasnější barevností, než jaká byla u něj doposud obvyklá, použitím silné obrysové linie a radikální redukcí výrazových prostředků.¹²⁷

V roce 1929 se Valentin Držkovic oženil s Anežkou Drastichovou¹²⁸ [*30. října 1895 – 16. 6. †1964] a ještě téhož roku s ní odjel do Paříže na svůj druhý francouzský pobyt. Tentokrát tu spolu našli dočasný skromný domov v maličké světnici v Rue des Lyonnais 15.

V tomto období vznikla celá řada kreseb, zachycujících dění v ulicích velkoměsta. Malíř si všímal mnohotvárnosti tamějšího života. Jak skvělé architektury na straně jedné, tak také na straně druhé světa obyčejných lidí z ulice – potulných obchodníků, žebráků, opilců a vyvrženců společnosti. Navštěvoval také pařížskou Jardin des Plantes,¹²⁹ kam docházel

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ Rohel (pozn. 3), s. 60.

¹²⁷ Petr Holý tento soubor děl označuje za to nejlepší, co Držkovic vytvořil. Viz. Holý (pozn. 55)s. 169.

¹²⁸ Mluvil o ní vždy jako o Anušce.

¹²⁹ Je pařížská botanická zahrada, jejíž součástí je i menší zahrada zoologická.

kreslit rostliny a zvířata a samozřejmě také galerie a muzea, v nichž neúnavně kopíroval díla starých mistrů.¹³⁰

Ještě v roce svého příjezdu do Paříže započal Držkovic malovat svůj nejslavnější cyklus obrazů inspirovaný hornickým prostředím svého rodného Ostravska s názvem *Haldy*, který měl velký úspěch nejen u francouzské kritiky, ale také u obecnosti, když byl roku 1930 vystaven v Salónu nezávislých.¹³¹

Během své druhé návštěvy Francie už Držkovic nepobýval pouze v Paříži, ale roku 1929 navštívil také Francouzskou riviéru - maloval v Nice, Saint-Malo a Cassis-sur-mer a o rok později navštívil Bretaň a ostrov Bréhat, jehož příroda mu učarovala a na čas se stala námětem jeho obrazů. „*Breha - zde není podzemní dráhy, aut, kasina ba ani holiče. Na Breha je jenom krása. Breha střeží svou originalitu - cestičky prošlapané mezi kapradím, zátočiny. Není zde pořádné pláže ani cesty. Tisíc domorodců žije zde uzavřeně, střeží se turistů. Na celém ostrově dva četníci - není zde zlodějů. Krom krásy nic není na Breha!*“¹³² říkával.

Na ostrově Bréhat se také ve vile svého přítele, francouzského básníka Edmond Haraucourta [*18. října 1866 - †19. listopadu 1941] seznámil s dalším francouzským básníkem, Constantem Hubertem, se kterým navázal upřímné přátelství. Právě jeho nový přítel Hubert, který se záhy stal také nadšeným propagátorem jeho umění, se zasloužil o to, aby byla „slezskému malíři“ roku 1932 uspořádána v pařížském Theatre Albert I. samostatná výstava obrazů. Byla to díla, která malíř během svého druhého francouzského pobytu vytvořil - motivy francouzské, ale i domácí, které tu byly zastoupeny úspěšným cyklem *Haldy*. Výstava měla u francouzského obecnosti úspěch a

¹³⁰ Kompletní soupis kopií z let 1929-1932, které Držkovic Louvru vytvořil, je uložen v Slezském zemském muzeu v Opavě pod inv. č. U1566AP.

¹³¹ Držkovicův cyklus *Haldy* byl kladně hodnocen i předním francouzským kritikem Raimondem Escholierem, autorem životopisu Honoré Daumiera, jehož kritika vyšla v *Le Temps*. Dále například Thiebald Sisson, Arsene Alexandre atd..

¹³² Rohel (pozn. 3), s. 115.

malíři se podařilo pár obrazů prodat a polepšit si tak i po stránce finanční.¹³³ Ještě v témže roce se pak manželé Držkovicovi vrátili z Francie domů do Slezska, kde se na krátkou dobu usídlili opět v pustkovecké hospodě.

Následujícího roku pořádalo Zemské muzeum v Opavě výstavu Držkovicových prací z francouzského pobytu. Tentokrát ovšem nenašly mezi českým publikem příliš velkého pochopení. Někteří kritikové mu vytýkali přílišnou popisnost a nadměrnou barevnost.¹³⁴ Odsudků se dočkaly hlavně jeho obrazy zvířat, ačkoliv se jednalo o vynikající práce, které mají v Držkovicově tvorbě své pevné místo.

V roce 1936 manželé Držkovicovi přesídlili do Třebovic, kde se jim podařilo získat vilku. Umělec si tedy konečně měl možnost zařídit vlastní samostatný ateliér. Opět se začal aktivně účastnit kulturního a spolkového života v kraji. V této době vystavoval hlavně s hodonínským Sdružením výtvarných umělců moravských. Často se také vydával na toulky krajem se svými přáteli a maloval krajiny. Domácí motivy spolu s přetrvávajícími francouzskými vystavoval jak na domácí půdě,¹³⁵ tak i Praze, kde mu byla uspořádána roku 1937 samostatná výstava v Clam-Gallasově paláci.

Ve třicátých letech však umělec neopomíjel ani tvorbu grafickou¹³⁶ a začala jej zajímat znovu také problematika malby nástěnné.¹³⁷ U příležitosti padesátého výročí smrti hudebního skladatele, sbormistra a kněze Pavla Křížkovského¹³⁸ vyzdobil jeho rodný dům v Holasovicích pěticí fresek s motivy z jeho života a díla.¹³⁹ Nástěnnými malbami vyzdobil také interiér

¹³³ Schenková (pozn. 45) s. 9.

¹³⁴ Ibidem.

¹³⁵ Dům umění v Opavě.

¹³⁶ Ilustroval například básně svého přítele Petra Bezruče.

¹³⁷ Dříve s ní už experimentoval doma v kůlně a později také v pustkovecké hospodě U Zlatého lva. Tyto malby se však dodnes nedochovaly – pustkovecký hostinec byl na konci druhé světové války téměř zcela zničen. Po ní byl sice znovu obnoven, ovšem nic z jeho staré výzdoby nezůstalo zachováno.

¹³⁸ V roce 1935.

¹³⁹ Malby ve vodorovném pásu: Dívča dívča; Bude vojna bude (dvě figury dívek); pohled na původní podobu rodného domu a na klášter augustiniánů,

kostela sv. Jana Křtitele v sousedních Neplachovicích, vítězný oblouk v kostele sv. Petra a Pavla v Jaktaři u Opavy, ve čtyřicátých letech také interiér kaple ústavu hluchoněmých v Praze na Smíchově, vilu Dr. Vladimíra Sládka v Hamrovicích a zasedací síň okresního národního výboru v Bruntále.¹⁴⁰ Z těchto maleb se dodnes dochovaly pouze holasovické, neplachovické a pražské.

Po druhé světové válce se Držkovic k nástěnné malbě vrátil ještě jednou, a to opět v Pustkovci, kde v roce 1948 freskami vyzdobil kapli Andělů Strážných. Tyto malby byly však později zničeny vlhkostí a dodnes se z nich nedochovalo zřetelně nic.¹⁴¹

Během válečných let se malíř věnoval ponejvíce tvorbě portrétů, krajin ze svého okolí a vytvořil také velké množství vynikajících grafických prací se zvířecími motivy – zápasící slony se šelmami, nosorožce zápasícího s lvicí, lví a tygří rodiny.¹⁴²

Na konci války, v roce 1945, postihlo manžele Držkovicovy neštěstí. Při bombardování byl totiž zničen jejich třebovický dům a spolu s ním také malířův ateliér a v něm řada jeho děl. Velkou část z toho, co nezničilo bombardování, bylo pak malíři následně odcizeno,¹⁴³ když se svá z ruin zachráněná díla snažil postupně přemístit k příbuzným do Pustkovce.

Po skončení války se tedy umělec dostal do velmi nelehké životní situace. Přišel o dům a navíc neměl ani peníze na živobytí. Po válce nebyla ani poptávka po uměleckých dílech,

kde skladatel pobýval. Nad pásem je pak umístěn jeho portrét v oválném rámu. Tyto fresky byly dlouhou dobu považovány za zničené, než byly před pár lety znovu objeveny a restaurovány.

¹⁴⁰ Seznam Držkovicových nástěnných maleb byl publikován ve sborníku k umělcovým šedesátinám viz Svoboda – Hubert – Rohel et al. (pozn. 21), s. VI.

¹⁴¹ Není k dispozici ani žádná fotografická dokumentace, která by podobu maleb dokumentovala. Místní pamětníci v čele s kronikářem obce, panem Jiřím Otiskem, vzpomínají, že tyto malby u místních lidí nevyvolávaly příliš velké nadšení. Nelíbilo se jim, že Držkovic mezi anděly umísťoval také figury dělného lidu a v pozadí vymaloval tyčící se siluety průmyslových podniků.

¹⁴² Velkou kolekci barevných litografií z roku 1944 se zvířecí tematikou vlastní Galerie výtvarného umění v Ostravě.

¹⁴³ Žárský (pozn. 65), s. 94.

takže Držkovicovi museli vypomocť přátelé, kteří si u něj objednávali své portréty a portréty svých rodin, které Držkovic maloval mnohdy jen za jídlo.¹⁴⁴

Naštěstí mu byl hned následujícího roku po skončení války, díky laskavé pomoci přátel, přidělen dům v Opavě na Kylešovském kopci.¹⁴⁵

Manželé se tedy přestěhovali do Opavy, kde se Držkovic záhy ujal správcovství sbírek Městského muzea, o které pak dva roky pečoval. Vrhł se také do víru veřejného života, účastnil se výstav. Rok po skončení války se stal předsedou Sdružení umělců slezských (SUS)¹⁴⁶ a začal se věnovat i osvětové činnosti - pořádal přednášky o umění, besedoval s dělníky v továrnách. Interiéry továren a dělníci při práci se stali vděčným námětem jeho poválečných obrazů. Maloval a skicoval je přímo během pracovního procesu.¹⁴⁷ Maloval ale také přírodu okolí Opavy a Jesenicka. V polovině padesátých let také spolupracoval na nové výzdobě kostela sv. Jiří¹⁴⁸ v Opavě na Dolním náměstí, který byl během válečné vřavy téměř zničen. Vytvořil zde dva velké oltářní obrazy - *Sv. Ignáce z Loyoly* a *Smrt sv. Josefa*. Druhý obraz je velmi zdařilou kopií díla významného jezuitského malíře Ignáce Viktorina Raaba.¹⁴⁹

Padesátá léta však nebyla pro Držkovicce dobou příliš šťastnou. U jeho manželky se naplno projevila duševní choroba,¹⁵⁰ která ji zavedla do opavské psychiatrické léčebny, jejíž prostředí umělci, který ji zde pravidelně doprovázel,

¹⁴⁴ Například portréty rodiny Špačkovy z Pustkovce.

¹⁴⁵ Původní majitelé byli opavští Němci, kterým byl dům po válce zkonfiskován. Informace získána dne 3. září 2012 z rozhovoru s pustkoveckým pamětníkem Zdeňkem Špačkem. Dekret o přidělení domku Držkovicovi se dochoval v jeho pozůstalosti ve Slezském zemském muzeu v Opavě pod inv. č. U1386AP/1.

¹⁴⁶ První výstava nově vzniklého spolku proběhla ještě téhož roku v opavském Domě umělců.

¹⁴⁷ Ponejvíce v opavském Ostroji a v OSP Opava.

¹⁴⁸ Dnes zasvěcen sv. Vojtěchu.

¹⁴⁹ Původní obraz zůstal zachován a je v majetku římskokatolické farnosti v Opavě.

¹⁵⁰ Anežčiny psychické problémy dělaly umělci starosti už během jejich návštěvy Francie v letech 1929–1932. Viz deníkový záznam z 28. února 1932.

poskytlo nové náměty pro jeho tvorbu. Vznikla tu řada figurálních scén a oduševnělých portrétů pacientů.

I přes veškerou umělcovu péči se však stav jeho ženy velmi rychle zhoršoval. Věk začal samozřejmě oslabovat i jeho síly. Oporou v této těžké době se mu stala rodina - Držkovicova neteř Eliška Davidová, dcera jeho sestry Karoliny,¹⁵¹ která aby mohla o staré manžele pečovat, nastěhovala se k nim do opavské vily i se svou početnou rodinou.

Umělec se v té době věnoval zejména malbě zákoutí svého opavského domu, kde umělec trávil většinu svého času, a studiím přírodnin, keřů a rostlin, které pozoroval v zahradě. Věnoval se též umění portrétnímu. Modely mu stáli členové vlastní rodiny.

V roce 1964 Držkovicova manželka Anuška zemřela, což byla jistě pro umělce těžká rána. Sám však nezůstal - žil obklopen rodinou a v jeho opavském domově jej hojně navštěvovali přátelé.¹⁵²

Valentin Držkovic se až do konce svého života malování nevzdal.¹⁵³ Dokonce i v pokročilém věku osmdesáti let pořádal se svými přáteli výšlapy do hor, aby tu mohl malovat v plenéru. Jeho dílo bylo oceněno v roce 1946, kdy získal Zemskou cenu rady Zemského národního výboru za umělecké dílo z doby okupace. V roce 1964 mu bylo za jeho celoživotní umělecké dílo uděleno prezidentem republiky vyznamenání Za vynikající práci. Zemřel 27. října 1969 v Opavě a pohřben je ve své rodné Velké Polomi.

¹⁵¹ Žárský (pozn. 65), s. 102.

¹⁵² Z řad umělců to byli například sochař Jindřich Wielgus, Helena Salichová, dále spisovatelé Fran Směja, Oldřich Šuleř a samozřejmě Jan Rohel.

¹⁵³ O umělcově vitalitě hovoří blíže Oldřich Šuleř, Jeden den Valentina Držkovic, Červený květ, č. 1, 1967, s. 47-48.

4 O vývoji tvorby Valentina Držkovice

Jak už bylo řečeno dříve - první Držkovicovy pokusy o uměleckou tvorbu nalézáme už v otcově ševcovské dílně a poté na gymnáziu, kdy docházel na kurzy kreslení k opavskému malíři Adolfu Zdrzilovi. Jeho nejstarší dochované práce pocházejí z dob olomouckých studií na teologické fakultě. Jedná se povětšinou o kresby a malby maličkého formátu, na nichž Držkovic zobrazuje své spolužáky a učitele, a to často s mírným karikaturním nádechem.¹⁵⁴ Mezi jeho pracemi z této doby se také často objevují intimně laděné krajinky a výjevy z noční Olomouce.¹⁵⁵ Mladý umělec tu také často zachycoval scény z různých církevních obřadů, kde ho zajímala zejména různobarevná roucha církevních činitelů, která na malém formátu dokázal skvěle vystihnout často jen několika barevnými skvrnami.

Po skončení teologických studií, kdy působil v Moravské Radiměři a poté v Kroměříži, maloval zejména krajiny, ale věnoval se také studiu starých mistrů v arcibiskupské obrazárně. V tomto období vycházel stále ještě z poučení svého opavského učitele Zdrzily. Jeho práce z té doby se stále vyznačují silným ulpíváním na detailu a snahou o doslovné vystižení reality.

Tato urputná snaha jej provázela také během prvních studijních let na vídeňské Akademii. Dobrým příkladem toho jsou například jeho po technické stránce velmi zdařilé portréty dochované ve sbírkách Slezského zemského muzea v Opavě - *Portrét chlapce*¹⁵⁶ a *Portrét starší ženy*.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Například dva portréty spolužáků: Valentin Držkovic, *Student*, 1912, akvarel na papíře, 225x155mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8567 a Valentin Držkovic, *Student*, 1912, akvarel na papíře, 195x160mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8568.

¹⁵⁵ Velké množství těchto raných prací nalezneme v umělcově pozůstalosti ve sbírkách Slezského Zemského muzea v Opavě a dále také v soukromých sbírkách.

¹⁵⁶ Valentin Držkovic, *Portrét chlapce*, 1914-1919, uhel na papíře, 482x354mm, sign. vpravo dole: Držkovic Val., Slezské zemské muzeum v Opavě, inv. č. U1241A.

Držkovic se během studia akademie po stránce technické velmi zlepšil, za což mohl nejen vliv jeho učitelů Rudolfa Jettmara, Julia Schmidta, vynikajícího grafika Ferdinanda Schmutzera, ale také jeho nezdolná píle, s jakou ke studiu přistupoval. Kromě návštěv muzeí a galerií, které Vídeň nabízela, a kde si všímal především starých mistrů, docházel kreslit zvířata podle živých modelů do místní zoologické zahrady, dvorních stájí a pro prohloubení znalosti jejich anatomie také do Přírodovědeckého muzea.¹⁵⁸ Držkovic kromě toho navštěvoval přednášky významných veličin v oboru dějin umění na vídeňské univerzitě, aby obsáhl problematiku výtvarného umění v komplexním rozsahu. Pro kvalitu jeho studentských prací, především grafik, mu bylo v roce 1916 dokonce nabídnuto členství ve skupině Secession.¹⁵⁹

Z jeho vídeňských učitelů na něj nejvíce zapůsobil nepochybně vedoucí grafické speciálky Schmutzer, který v něm prohloubil zájem o sociální téma, a pod jehož vedením se zdokonalil v grafických technikách, zejména suché jehle a v leptu, jenž je mezi jeho pracemi z té doby nejčtenější. Mezi nejlepší příklady jeho leptů z té doby patří například *Raněný*,¹⁶⁰ *Stloukání másla*¹⁶¹ či monumentální *Svatá rodina*.¹⁶² Držkovic však ve svých grafických pracích neopomíjel ani krajiny a záběry z vídeňských ulic, které jsou důkazem jeho schopnosti věrného zachycení atmosféry velkoměsta – dobrým příkladem toho je *Vídeňská radnice*.¹⁶³ Umění grafiky během krátké doby ovládl tak dokonale, že byl dokonce schopen bez

¹⁵⁷ Valentin Držkovic, *Portrét starší ženy*, 1914–1919, uhel na papíře, 468x381mm, sign. vlevo dole: Držkovic, Slezské zemské muzeum v Opavě, inv. č. U1240A.

¹⁵⁸ Rohel (pozn. 3), s. 25.

¹⁵⁹ Schenková (pozn. 45), s. 17.

¹⁶⁰ Valentin Držkovic, *Raněný*, 1917, lept na papíře, 234x125mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8540.

¹⁶¹ Valentin Držkovic, *Stloukání másla*, 1918–1919, 155x162mm, lept na papíře, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 7671.

¹⁶² Valentin Držkovic, *Svatá rodina*, lept na papíře, 585x620mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8147.

¹⁶³ Valentin Držkovic, *Vídeňská radnice*, 1919, suchá jehla na papíře, 155x170mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8584.

přípravy zaznamenávat plenérové sekvence rydlem přímo na desku.

Co se týká malby, je jeho nejznámějším počinem z této doby portrét jeho sestry Karly - *Karlička*,¹⁶⁴ na kterém můžeme jasně vyzorovat zjevné znaky poučení impresionismem a ve Vídni stále ještě doznívající secesí.

Další umělcovy kroky za vzděláním vedly do Německa, kde se stal na Badische Landeskunstschule v Karlsruhe žákem Hanse Adolfa Bühlera, žáka slavného krajináře Hanse Thomy, jehož tvorba rovněž získala Držkovicovu pozornost.

I zde se věnoval tématu sociálnímu. Nejčastěji tu zobrazuje příjemné interiéry kaváren, jejich hosty či muzikanty, intenzivně se také věnuje kresbě aktu, která tvoří velmi zajímavou složku jeho tvorby, o které ještě nebylo mnoho napsáno. V jeho námětovém okruhu se také začínají velmi často objevovat symbolistně laděné kompozice nebo kompozice inspirované náměty literárními. Ze symbolistně laděných zde můžeme uvést jako příklad grafiku *K vyšším cílům*.¹⁶⁵ Z těchto prací je však vyredukována veškerá spontánnost Držkovicova jindy lehkého a živelného kresebného projevu. Kompozice je příliš zahlcená. Postavy, které mají vyjadřovat povznesení ducha a fantazie a měly by udivovat diváka spíše volností a lehkostí, působí v jeho podání často ztuhle a bez života, což jistě seznal i sám umělec a po krátkém období tento typ tvorby zcela opustil a nikdy se k němu už nevrátil.

Během svého německého pobytu se měl možnost dobře seznámit s místní uměleckou produkcí. Kromě toho se během krátkého pobytu v Berlíně v letech 1922–1923 seznámil také s uměním francouzským, které na něj zapůsobilo a vzbudilo v něm touhu navštívit Paříž.

¹⁶⁴ Valentin Držkovic, *Karlička*, 1919, olej na plátně, 70x55cm, lokace není známa, reprodukce viz Schenková (pozn. 45), kat. č. 1.

¹⁶⁵ Valentin Držkovic, *K vyšším cílům*, 1923, kombinovaná technika na lepence, 772x620mm, sign. V. Držkovic, Berlín 23, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8586.

Po skončení studií v Německu nějakou dobu cestoval, a to nejen po Slezsku a severní Moravě, ale také dále na Ukrajinu, Podkarpatskou Rus, Slovensko... V této době rozvíjí především téma sociální. Věnuje se studiu venkovských typů. Nejedná se však o práce dokumentárního charakteru, ale spíše o pokusy o věrné zachycení psychologie obyvatel, jejich obydlí a je obklopující krajiny, jež se v Držkovice - i když zcela realistickém - podání vyznačuje svébytným poetickým kouzlem. Jako příklad může v tomto případě posloužit třeba grafika *Chalupa v Užoku*.¹⁶⁶ Co se týče malby, stále ještě vychází z poučení impresionismem, což je dobře vidět například na obraze *Šohaj z Malženic*.¹⁶⁷

Patrné vlivy impresionismu můžeme ještě vypořádat také v jeho pozdějších malbách, které vytvořil v první polovině dvacátých let. Barvu nanáší rychlými údermi štětce ve vysokých pastách - například na obraze *Kyčera*¹⁶⁸ a částečně také na obraze *Pustkovec*,¹⁶⁹ který je malován uvolněnými tahy štětce, jež jsou zřetelné především na nebi a dodávají na první pohled poklidnému výjevu venkovské krajiny s rybníkem až dramatické pnutí.

Po návratu z cest a usídlení v Pustkovci u svého švagra už jej naplno pohltilo téma sociální. Držkovice zajímali lidé, se kterými denně přicházel do styku v hostinci svého švagra. Pamětníci uvádějí, že s sebou všude nosil skicáky, do nichž téměř nepřetržitě skicoval vše, co jej zaujalo.¹⁷⁰ Velké množství těchto malých skicáků se zachovalo ve Slezském

¹⁶⁶ Valentin Držkovic, *Chalupa v Užoku*, 1921, suchá jehla na papíře, 135x138mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 8906.

¹⁶⁷ Valentin Držkovic, *Šohaj z Malženic*, 1921, olej, lokace není známa, reprodukováno viz Svoboda - Hubert - Rohel et al. (pozn. 21), kat. č. 3.

¹⁶⁸ Valentin Držkovic, *Kyčera*, 1922, olej na lepence, 47,5x57,5cm, lokace není známa, reprodukce viz Schenková (pozn. 45), kat. č. 2.

¹⁶⁹ Valentin Držkovic, *Pustkovec*, 1923, olej na plátně, 92x100cm, sign. vpravo dole: Val. Držkovic, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 2102.

¹⁷⁰ Informaci poskytl dne 3. září 2012 pustkovecký kronikář Jiří Otisk a kolektiv pustkoveckých pamětníků.

zemském muzeu v Opavě a také v soukromých sbírkách.¹⁷¹ Jsou skutečně naplněny kvantem různých kresbiček a rychlých črt, nakreslených povětšinou tužkou, a odhalují nám tohoto umělce nejen jako bystrého a vnímavého pozorovatele, ale především jako virtuózního kreslíře.

Nebyly to však jen črty do malého skicáře, které tu umělec vytvořil. S nadsázkou můžeme tvrdit, že ve švagrově hospodě vznikla celá galerie portrétů jeho návštěvníků, které se vyznačují snahou o vystižení jejich psychologického rozpoložení. Držkovicevy portréty z té doby bychom mohli rozdělit na dvě skupiny. Do první z nich spadají portréty návštěvníků hostince - obyčejných řemeslníků, dělníků, tuláků, které mají spíše charakter skic. Tyto portréty jsou provedeny většinou na lepence. Umělec si tu pro vystižení psychologie portrétovaných vypomáhá použitím efektního kontrastu světla a stínu. Půlka obličeje portrétovaného je nasvícena jasným světlem, ta druhá zůstává ve stínu. Zatímco hlava portrétovaných je propracovaná, tělo je výstižně načrtnuto jen několika dlouhými tahy štětce. Reprezentanty této skupiny jsou například *Podobizna Hoňka*¹⁷² a *Podobizna stolaře Viktory*.¹⁷³

Druhá skupina portrétů se vyznačuje už mnohem oficiálnějším rázem. Jsou o něco méně emocionálně působivé, ale zato mnohem propracovanější. Patří tu v první řadě portrét umělcova otce.¹⁷⁴ Ten je tu zpodoběn u svého pracovního stolu se složenýma rukama. Z jeho obličeje přitom vyzařuje dobrota a životní moudrost. Pozadí obrazu je vyplněno v několika řadách nad sebou domácími zvířaty, povozy, zemědělským nářadím, stromy a keři, kterými byl jeho otec po celý svůj život obklopen. Umělcův rukopis je výrazně dělený a živelný, ale přesto kompozice působí velice poklidně. Dalšími zástupci této

¹⁷¹ Například v soukromých sbírkách v Bruntále a v Opavě.

¹⁷² Valentin Držkovic, *Podobizna Hoňka*, 1924, olej na lepence, 65x50cm, lokace není známa, reprodukce viz Schenková (pozn. 45) kat. č. 5.

¹⁷³ Valentin Držkovic, *Podobizna stolaře Viktory*, 1923, olej na lepence, 65x50, lokace není známa, reprodukce viz. Schenková (pozn. 45) kat. č. 4.

¹⁷⁴ Valentin Držkovic, *Naši tatíček*, 1923, olej na plátně, 189,5x101,5, Střední zemědělská škola v Opavě.

skupiny jsou portréty umělceva bratra Josefa a jeho ženy,¹⁷⁵ které již nejsou pojaty tak narativně jako portrét otce. Kompozice ale působí rovněž poklidně, i když je malována výrazným sebevědomým rukopisem, a to díky použití tlumenějších barev. Jisté smyslové pnutí vytváří kontrast mezi plně propracovanými statickými figurami portrétovaných a volněji pojatým pozadím.

Umělcův pobyt u švagra byl přerušen roku 1925, kdy se poprvé vydal do Paříže, po které už dlouho toužil. Současná pařížská scéna měla na umělce samozřejmě velký vliv. V tomto světovém centru umění se doslova svářely různé umělecké tendence. Držkovicova paleta se tu radikálně projasnila a linie uvolnila. Zcela ustoupil od doslovného znázorňování reality. Pod vlivem Paříže vznikla řada úsporných kreseb, které jsou vzdušnější, osvobozené od zbytečných detailů a velmi silně emocionálně působivé. V literatuře autoři často uvádějí, že tu na něj měl významný vliv Paul Cézanne a André Derain.¹⁷⁶ Držkovicovu tvorbu ale do jisté míry také ovlivnil sochař Auguste Rodin, což dosavadní autoři píšící o Držkovicově umění vůbec nezmiňují. Menší vydání reprodukováných kreseb (jedná se zejména o kresby ženských aktů) Auguste Rodina se zachovala v umělcově pozůstalosti.¹⁷⁷ Některé Držkovicovy kresby ze skicářů jsou nepopíratelným důkazem toho, jak silně na něj Rodinovo umění zapůsobilo. Držkovic tyto kresby nekopíroval, ale inspirovaly jej k tvorbě v intencích Rodinova stylu. Některé kresby z jeho skicářů bychom mohli téměř zaměnit s kresbami slavného francouzského sochaře. Značnou měrou jej ale ovlivnil také Pablo Picasso. Odraz jeho „obryň“ z počátku dvacátých let můžeme vypořádat

¹⁷⁵ Valentin Držkovic, *Podobizna bratra*, 1923, olej na plátně, 111x95cm, lokace není známa. – *Podobizna švagrové*, 1923, olej na plátně, 111x95, lokace není známa. Oba obrazy byly reprodukovány viz Schenková (pozn. 45), kat. č. 7 a kat. č. 8.

¹⁷⁶ Například Schenková (pozn. 45), s. 12–13. nebo Svoboda – Hubert – Rohel (pozn. 21), s. 18–19.

¹⁷⁷ Jedná se o část umělcovy pozůstalosti zachované v soukromé sbírce v Opavě.

v Držkovicových monumentálních malbách statných venkovských žen zachycených při práci.¹⁷⁸ V těchto dílech umělec zobrazuje vždy jen jednu ženskou figuru, která zabírá téměř celou plochu plátna. Pozadí za ní bývá vyvedeno v tlumenějších barvách, tak aby všechna divákova pozornost byla soustředěna jen na ni. Hlavním výrazovým prostředkem je v tomto případě měkká, ale výrazná „daumierovská“ linie, která obkresluje barevné plochy těl a šatů. Barevnost je sytá, ale také dosti strohá. Autor se omezuje pouze na modrou, žluté a červené okry a bělobu, přičemž plasticita těl je vystižena pouhým stupňováním nebo zesvětlováním jednoho barevného tónu. Barevné ladění v kombinaci se silnou obrysovou linií dodává výjevu na monumentálnosti. Při pohledu na ženy z obrazů tohoto období nikdo nepochybuje o tom, že strádají pod tíhou těžké práce. Je na nich ale také patrný i jakýsi optimismus, vůle a odhodlanost, se kterou přijímají svůj těžký životní úděl. V souvislosti s touto skupinou Držkovicových obrazů je nutno vzpomenout jméno Rudolfa Kremličky, který na přelomu desátých a dvacátých let vytvořil několik maleb s námětem pracujících žen. Kremličkovy *Myčky*¹⁷⁹ se ale podobají Držkovicovým myčkám nádobí jen mohutnějším typem postavy. Vyznění maleb obou autorů je zcela odlišné. Zatímco Kremličkovy ženy jsou jakýmsi vílími stvořeními, které jsou při práci zachyceny v líbivých elegantních pózách a v divákovi vyvolávají spíš dojem, že se při své činnosti vznášejí, Držkovicovy „myčky“ jsou skutečné ženy z masa a kostí malované bez jakýchkoliv příkras.

¹⁷⁸ Valentin Držkovic, *Myčka nádobí*, 1926, olej na plátně, 140x96,5cm, sign. vpravo nahoře: Val. Držkovic. 126, Slezské zemské muzeum v Opavě, inv. č. U 1074A; Valentin Držkovic, *Myčka*, 1926, olej na plátně, 139,5x94,5cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 26, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 1085; Valentin Držkovic, *Myčka*, 1927, olej na lepence, 39x27,5cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic 27, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 2034; Valentin Držkovic, *Sběračka brambor*, 1927, olej na plátně, 140x96cm, sign. vpravo dole: V Držkovic 27, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 894.

¹⁷⁹ Rudolf Kremlička, *Myčky*, 1919, olej na plátně, 96x83cm, Moravská galerie v Brně.

Ve druhé polovině dvacátých let, ze které pocházejí obrazy pracujících žen, se umělec samozřejmě věnoval také malbě krajin. I tyto malby se vyznačují živější barevností, redukcí výrazových prostředků a naprostého odpoutání se od detailu, což můžeme pozorovat například na obraze *Krajina*¹⁸⁰ nebo *U cesty*.¹⁸¹ Toto období můžeme bez vší pochybnosti označit za umělcovo nejprogresivnější, protože měl možnost vstřebávat všechny dostupné vlivy soudobého umění, které nabízela kosmopolitní Paříž, studovat je a inspirovat se jimi. Dřívější vlivy impresionismu byly zcela překonány.

V tomto období se dokázal od své lásky k realitě odpoutat natolik, až se obrazem *Proletáři*¹⁸² dotkl samotné hranice čitelnosti. *Proletáři* však zůstali v jeho tvorbě ojedinělým dílem. Tato zajímavá malba spadá do skupiny sociálního umění a zobrazuje dvě zborčené postavy na lavičce mezi stromy. Barevnost je omezena pouze na odstíny šedé, přičemž objemy figur jsou obkrouženy černou linií. Obraz zůstal osamocen patrně proto, že sám autor seznal, že tak silnou redukcí výrazových prostředků se z obrazu vytrácí ona naléhavost sociálního apelu, která přímo sálá například z již zmíněných obrazů venkovských žen. Dílo se tedy stává pouze objektem estetické hodnoty a poselství výjevu je odsunuto na vedlejší kolej jako druhořadý problém, s čímž se jistě tento umělec se silným sociálním cítěním nemohl smířit.

V roce 1929 vyjel Držkovic do Paříže podruhé a vytvořil tu svůj nejoceňovanější cyklus *Haldy*. Tento pětidílný cyklus monumentálních maleb zachycujících sběrače nekvalitního uhlí na ostravských haldách byl francouzskou kritikou velmi příznivě přijat. Typově postavy vycházejí z autorových

¹⁸⁰ Valentin Držkovic, *Krajina*, 1927, 58,5x42cm, olej na lepence, sign. vlevo dole: V. Držkovic 27, Slezské zemské muzeum v Opavě, inv. č. U 1998 A.

¹⁸¹ Valentin Držkovic, *U cesty*, 1926, olej na plátně, 57,5 x 46,5 sign. vlevo dole: V. Držkovic 26, soukromá sbírka.

¹⁸² Valentin Držkovic, *Proletáři*, 1926, olej na lepence, 47x63cm, sign. vlevo dole: Val. Držkovic 26, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 1270.

dřívějších maleb žen. Jsou to mohutné postavy lidí, kteří jsou ztrápeni těžkou dřinou a zoufalou snahou o uhájení vlastní existence, ze kterých však sálá silná energie, odhodlání a vůle k životu. Monumentálnost výjevů podtrhuje zejména tmavé a poměrně mělké pozadí, které je v kontrastu s výraznými červeněmi a žlutěmi oblečení a teplými okry inkarnátu hlavních aktérů. V případě tohoto cyklu je už však barevnost o něco zemitější, avšak barvy jsou nanášeny v hustých pastách sebevědomým živelným rukopisem.

Během druhého pařížského, nebo spíše francouzského, protože tentokrát se umělcův pobyt neomezoval pouze na Paříž, se Držkovic naplno ponořil do studia starých mistrů, zejména v Louvru. Věnuje se jim mnohem intenzivněji než během svého prvního pobytu. V tomto období vznikla celá řada vynikajících kopií děl Petera Paula Rubense, Paola Veronese, Bartolomé Estebana Murilla, Fra Angelica, Annibale Carracciho a mnohých dalších. Aby se mu podařilo vystihnout přesně díla těchto velkých umělců, věnoval Držkovic velkou pozornost přípravě barev, které míchal přímo podle receptů starých mistrů.

Druhý Držkovicův pařížský pobyt proběhl ve znamení studia, a to nejen již zmíněných starých mistrů, ale také kresby zvířat podle živých modelů. Z tohoto období pochází velké kvantum vynikajících kreseb a maleb zachycujících zvířata ze zoologické zahrady, ale také domácí tažná zvířata, se kterými se denně setkával v pařížských ulicích. Jeho kresby se vyznačují perfektní znalostí zvířecí anatomie, získanou nejen neúnavným kreslením přímo v zoologických zahradách, ale také kresebným studiem vycpaných zvířecích modelů a koster v přírodovědeckých muzeích. U prací tohoto žánru můžeme dobře vyzorovat vlivy Eugène Delacroixe, kterého si oblíbil už během vídeňských studií, dále pak Louise Antoina Barye nebo Théodore Géricaulta.

Samozřejmě největší kvantum prací z druhého pařížského pobytu čítá téma sociální - zobrazení žebráků a opilců

povalujících se na březích Seiny a obyčejných lidí, obchodníků, řemeslníků, které denně potkával v ulicích. Scény zachycoval podle reality tak, aby divákovi přinesly ničím nezkalený a neidealizovaný pohled na život lidí ve velkoměstě. K těmto pracím se pak vrátil o mnoho let později, kdy podle kresebných studií vytvořil řadu vynikajících litografií.

Z jeho díla však stále nevymizela inspirace dílem Goethovým. Roku 1931 vystavoval v Salónu nezávislých dynamickou malbu *Prokletí Faustovo*. S obrazem však nebyl spokojen a později jej zničil.¹⁸³

Během svého francouzského pobytu Držkovic Paříž opustil, navštívil Francouzskou riviéru, Normandii a Bretan. Nějakou dobu pobýval na ostrově Bréhat. Jeho paleta se tu opět projasnila sytými teplými tóny a také námětový okruh se proměnil. Na svých cestách se věnoval krajinomalbě - například *Francouzská krajina*.¹⁸⁴ Oblíbil si pohledy na přímořská skaliska, která jsou šlehána příbojem živelného moře. Kromě krajin se v jeho tvorbě začíná objevovat dosud ne příliš časté téma - zátiší. Maluje zejména akvarelem přírodniny, ryby a plody moře.

Během druhého francouzského pobytu se jeho malířský projev ustálil a dozrál. Umělec zanechal jakýchkoliv experimentů s redukcí tvarů a vrátil se, poučen starými mistry i uvědoměním si vlastní přichylnosti k realitě, k realistickému zobrazování jevů, které jej obklopovaly. Uvědomil si polohu, ve které dosahují jeho díla největší působivosti, a této polohy se držel.

Po návratu z Paříže do Československa se usídlil opět u svého bratra v Pustkovci a začal se věnovat zejména umění portrétnímu, po kterém byla největší poptávka. Maloval své přátele, členy, rodiny, oficiální portréty významných osobností jako například Dr. Edmunda Wilhelma Brauna, ředitele

¹⁸³ Schenková (pozn. 45), s. 14.

¹⁸⁴ Valentin Držkovic, *Francouzská krajina*, 1929, olej na plátně, 54x73cm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 1903.

opavského muzea, svého prvního učitele a rádce malíře Adolfa Zdražilů nebo v neposlední řadě Karla Engliše. Vynikajícím příkladem Držkoviceva portrétního umění jsou také kresby členů rodiny Švidrnochovy.¹⁸⁵

Co se týká námětového okruhu - v umělcově tvorbě stále přetrvávají vlivy francouzské. Zejména jásavá barevnost získaná pobytem na francouzské Riviéře a ostrově Bréhat. Také některé francouzské motivy v jeho tvorbě přetrvávají - například výjevy z trhů s obrazy.

Poté, co se mu podařilo získat v Třebovicích vlastní vilu a zřídit si tam ateliér, přibýly v umělcově tvorbě také nejčastěji akvarelem vyvedené scény domácí idyly, na kterých bývá zobrazena jeho žena Anežka. Dále se věnuje také motivům pracovním a krajinám.¹⁸⁶

Ve druhé polovině třicátých let se pak začal intenzivněji věnovat malbě nástěnné. Už dříve vyzdobil al fresco a malbou dextrinem stříkanou vodním sklem interiér hospody U Zlatého lva.¹⁸⁷ V roce 1935 vyzdobil pěti freskami rodný dům slavného hudebního skladatele, kněze a sbormistra Pavla Křížkovského v Holasovicích u příležitosti padesátého výročí jeho úmrtí. Tyto výjevy, které byly dlouho považovány za zničené, byly před několika lety znovu objeveny a restaurovány.¹⁸⁸ Na konci třicátých a na počátku čtyřicátých vyzdobil nástěnnými malbami také loď a sakristii kostela sv. Jana Křtitele

¹⁸⁵ Valentin Držkovic, *Portrét K. Švidrnocha*, 1935-1936, uhel, křída na tónovaném papíře, 290x290mm, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 4958; Valentin Držkovic, *Podobizna syna K. Švidrnocha*, 1935-1935, kombinovaná kresba na tónovaném papíře, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 4957; Valentin Držkovic, *Podobizna pí. Švidrnochové*, 1935-1936, uhel, křída na tónovaném papíře, Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. Gr 4959.

¹⁸⁶ Maloval zejména okolní krajinu a Beskydy. Z tohoto období pochází také série krajin z Pováží viz Schenková (pozn. 45), s. 15.

¹⁸⁷ Hospoda u Zlatého lva - Odpočinek svatá rodina a Bakchus a další figury.

¹⁸⁸ Pětici výjevů tvoří: portrét Pavla Křížkovského, pohled na jeho rodný dům, dále na augustiniánský klášter v Brně, který byl jeho druhým domovem, a pak se tu nacházejí dvě malby krojovaných dívek, které jsou připomenutím Křížkovského písní *Dívča, dívča* a *Utonulá (Bude vojna bude)*.

v Neplachovicích,¹⁸⁹ dále interiér kostela sv. Petra a Pavla v Jaktaři u Opavy¹⁹⁰ a kapli Ústavu hluchoněmých v Praze na Smíchově.¹⁹¹ K výzdobě interiéru sakrální stavby se vrátil ještě na konci čtyřicátých let, kdy v Pustkovci vyzdobil interiér kaple svatých Aandělů Strážných.¹⁹² Držkovic však vyzdobil freskami také profánní budovy, a to interiér vily Dr. Sládka v Ostravici¹⁹³ a zasedací síň budovy starého okresního národního výboru v Bruntále.¹⁹⁴ Jeho dodnes dochované nástěnné malby však zdaleka nedosahují oné životnosti, kterou můžeme jasně vycítit z jiných jeho maleb a kreseb. Figury na zdech jsou sice vyvedeny jásavými barvami, ale přesto ve většině případů působí strnule a neživě. Malou výjimku tvoří snad jen malby dvou skupin dětí v kostele sv. Jana Křtitele v Neplachovicích,¹⁹⁵ kde se umělci podařilo výstižně zachytit psychologii svých dětských modelů.

¹⁸⁹ Výzdobu lodi tvoří dvě skupiny dětí zpívajících a nesoucích květiny nad bočními dveřmi vedoucími z chóru kostela, oltář je flankován postavami klečících věrozvěstů sv. Cyrila po straně pravé a sv. Metoděje po straně levé. Po stranách oltáře rovněž vymaloval dvě skupiny dětských okřídlených hlaviček znázorňujících dušičky. Sakristii kostela vyzdobil jedinou malbou, a to portrétem tehdejšího faráře Jaroslava Bábka a kaplana (informaci o totožnosti portrétovaných poskytl v rozhovoru dne 8. srpna 2012 současný neplachovický duchovní pastýř p. Lubomír Hladonik). Malby jsou malovány kaseinem a vznikaly v letech 1936, 1939 a 1943.

¹⁹⁰ Malby s námětem *Božského srdce Páně* vznikly v roce 1938 technikou al fresco. Dodnes se nedochovaly. O jejich podobě přináší informaci reprodukce kompozičního náčrtu, který byl publikován ve sborníku viz Svoboda-Hubert-Rohel (pozn. 21), kat. č. 30.

¹⁹¹ Malby v nadživotní velikosti vznikly technikou al fresco v roce 1940 a jsou na nich zobrazeny výjevy *Hold svatých Kristu králi* a *Adorace svátostného beránka (Tajemství mše svaté)*. Malby jsou dochovány dodnes.

¹⁹² Malby vznikly na konci čtyřicátých let, ale později byly zničeny vlhkostí a dodnes se nedochovaly. U pustkoveckého publika neměly tyto malby příliš velký úspěch. Kritizováno bylo zejména to, že mezi anděly a světce Držkovic umístil dělný lid a do pozadí výjevy z průmyslové Ostravy (stručnou informaci o podobě maleb poskytli 3. září 2012 pustkovecký kronikář Jiří Otisk a kolektiv pustkoveckých pamětníků).

¹⁹³ Jednalo se o dvě malby al fresco, které vznikly v roce 1940 a zobrazovaly dvě dívky v těšínském kroji. O tom, že by malby existovaly, dodnes neexistuje žádná informace.

¹⁹⁴ Jednalo se o alegorické figury Průmyslu a Obchodu malované kaseinem. Tyto malby vznikly až po válce - v roce 1947 a dodnes se nedochovaly.

¹⁹⁵ Pro tyto malby stály modelem děti z Neplachovic. Tuto informaci uvedl p. Lubomír Hladonik v rozhovoru dne 8. srpna 2012.

Ve válečných letech vytvořil dvě známé malby s náboženskou tematikou, a to obrazy *Slezská Madona*¹⁹⁶ a *Hornická Madona*.¹⁹⁷ V obou případech se jedná skupinovou scénu znázorňující Madonu s Ježíškem, která je obklopena svatými a adoranty z řad obyčejných smrtelníků. Obě tyto scény jsou statické a postavy na nich ztuhlé a neživotné, což je podpořeno zejména odstíny použitých barev. Držkovic si oblibu jásavých a sytých barev přivezl z Francie a skvěle s ní pracuje na obrazech, které obsahují jisté drama či smyslové pnutí, pohyb, či dynamickou krajinu v pozadí. S tímto se ovšem na obrazech Madon nesetkáme. Nutno podotknout, že Držkovic nikdy nebyl nijak zvláště dobrým koloristou, čehož jsou tyto dva obrazy dobrým příkladem. Objemy těl zobrazených postav jsou nedostatečně naznačeny mírným ztmavováním či zesvětlováním jednoho barevného tónu, přičemž pestrobarevné plochy jsou přesně ohraničeny a vůbec spolu nekorespondují. Tyto nedostatky se objevují u Držkovivých náboženských kompozic poměrně často, což je patrné na jeho dochovaných nástěnných malbách. Stejně nedostatky vykazuje také mladší obraz *sv. Ignáce z Loyoly*,¹⁹⁸ kterým Držkovic přispěl k výzdobě kostela sv. Vojtěcha na Dolním náměstí v Opavě.¹⁹⁹

V době válečné se Držkovic věnoval ve velké míře grafice, zejména litografii. Vytvořil celou řadu grafických listů s námětem souboje šelem se slony a krokodýly, laně napadené šelmami, ale také sloní a lví rodiny. Tyto litografie čerpají v hojné míře z jeho pařížských kreseb a vyznačují se velkou precizností a mistrným zachycením zvířecího těla v pohybu.

¹⁹⁶ Valentin Držkovic, *Slezská madona*, 1942, olej na plátně, 97x130cm, sign. vlevo dole: Val. Držkovic, v majetku obce Velká Polom.

¹⁹⁷ Valentin Držkovic, *Hornická madona*, 1944, olej, není známa lokace, reprodukce viz Svoboda - Hubert - Rohel (pozn. 21), kat. č. 43. V postavě sv. Prokopa stojícího po pravici Madony můžeme rozpoznat umělcův kryptoportrét.

¹⁹⁸ Valentin Držkovic, *Ignác z Loyoly*, 1952, olej na plátně, sign. vpravo dole: Val. Držkovic 1952, kostel sv. Vojtěcha na Dolním náměstí v Opavě.

¹⁹⁹ V té době byl kostel zasvěcen sv. Jiří. K výzdobě tohoto kostela přispěl Držkovic ještě jedním dílem, a to oltářní malbou zachycující *Smrt sv. Josefa*. Jedná se o velmi zdařilou kopii obrazu známého barokního malíře Ignáce Viktorína Raaba.

V nelehké době po skončení druhé světové války se Držkovic živil malbou portrétů. Vytvořil tehdy řadu podobizen svých přátel, které maloval mnohdy jen výměnou za jídlo a nocleh.²⁰⁰ Dále se věnoval malbě krajin – vytvořil řadu pohledů na válkou zpleněná města i jednotlivé budovy.²⁰¹

V padesátých letech, kdy už sídlil v Opavě ve vile na Kylešovském kopci, se intenzivně věnoval studiu dělníků, řemeslníků a horníků při práci. Dělníky docházel kreslit zejména do opavského Ostroje a horníky do Petřvaldu u Karviné. Studijních kreseb, vytvořených v drtivé většině tužkou, se v soukromých sbírkách zachovala celá řada. Zatímco v malbě mívá Držkovic občas těžkosti s vyjádřením pohybu a životnosti svých figur, co se týká kresby je tomu zcela naopak. Mnohdy jen několika dlouhými přesnými tahy je schopen bez problému vystihnout člověka v pohybu při pracovním procesu. Kromě studií pracujících lidí se ve své tvorbě věnuje také motivům domáckým a krajinomalbě. Na konci padesátých let, kdy naplno propukla choroba jeho ženy Anežky, se měl možnost pohybovat v prostředí psychiatrické léčebny v Opavě, jejíž obyvatelé se stali jeho novými modely. Vytvořil tu celou řadu kreseb a maleb, na nichž zachycuje interiér léčebny a portréty nemocných. Malby se vyznačují výraznou barevností – nejvíce je užíváno kontrastu výrazné žlutě a červeně, pomocí kterých se mu daří vystihnout dusivou a napjatou atmosféru léčebny – například na obraze *Tichá halucinace*.²⁰² Mezi kresbami tohoto období vévodí portrét šílené ženy,²⁰³ který se vyznačuje kreslířskou bravurou a skvělým vystižením psychologie nemocné.

²⁰⁰ Těmto portrétům, které se zachovaly v jedné ze soukromých sbírek, bude věnována větší pozornost v pozdějších kapitolách.

²⁰¹ Část této tvorby byla věnována Sovětské armádě viz Schenková (pozn. 45), s. 15.

²⁰² Valentin Držkovic, *Klidná Halucinace*, 1960, olej na plátně, 75x100cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 60, v majetku obce Velká Polom.

²⁰³ Valentin Držkovic, *Portrét z psychiatrie*, 1957, tužka na papíře, 164x138mm, sign vpravo dole: V. Držkovic. Psychiatrická léčebna v Opavě 457, soukromá sbírka Stará Ves nad Ondřejnicí.

V šedesátých letech už malířovy síly slábnou. Na vině je jeho špatný zdravotní stav, ale také umělcův už velmi pokročilý věk. Svůj čas tráví většinou doma - ve svém domku na Kylešovském kopci v Opavě obklopen svou rodinou. V této době tvořil zejména kresby a akvarely svého nejbližšího okolí. Několikrát zobrazil svoji vilku nebo interiér její zahrady. Věnuje se rovněž zátiší a malířství portrétnímu. Modely jsou mu členové vlastní rodiny - jeho neteř Eliška s manželem a dětmi. Na těchto portrétech je již znát, že Držkovicovy malířské síly velmi zeslábly, což se mimo jiné projevuje i sníženým citem pro správnost anatomie portrétovaných.²⁰⁴

Na sklonku života se navrácí také k malbě náboženské. Ztvárňuje výjevy z Bible - například ukřižování Krista, poslední večeře a tak dále. Tyto obrazy jsou velmi temné a mají díky tomu omezenou čitelnost. Kromě toho, že scény lze vidět jen při opravdu dobrém nasvícení, děje na nich jsou vystiženy mnohdy až chaotickými barevnými skvrnami. Umělec zcela zde upustil od snahy o zachycení detailu. I přes to se však jedná o malby značně emocionálně působivé.²⁰⁵

Dále se také věnuje malbě krajin, a ačkoliv nemoci a stáří vysávaly neúnavně jeho síly, maloval aktivně až do posledních dní svého života.

²⁰⁴ Těmto portrétům bude věnována větší pozornost později.

²⁰⁵ Zachovaly se v soukromých sbírkách.

5 Soukromé sbírky

Valentin Držkovic je jako umělec nadregionálního významu zastoupen několika pracemi v Národní galerii v Praze. Ovšem největší bohatství jeho děl se nalézá ve sbírkách moravských a slezských. Několik jeho děl tu nalezneme ve všech nejvýznamnějších institucích. Absolutně nejpočetnějším souborem jeho prací se ale může pochlubit ostravská Galerie výtvarného umění a Slezské zemské muzeum v Opavě, přičemž velké množství umělcových prací získaly tyto instituce nákupem od umělcovy neteře Elišky Davidové, kterou Držkovic před svou smrtí učinil svou univerzální dědičkou.

Sbírka Elišky Davidové byla početná. Některé práce získaly muzea a galerie, některé z nich byly prodány soukromým sběratelům. Velké množství děl však Držkovicově neteři zůstalo. Po smrti Elišky Davidové si tuto sbírku rozdělili její dědicové, a to na čtyři přibližně stejné části čítající v průměru kolem tři sta padesáti prací. Dělení bylo provedeno tak, že si dědicové vybrali díla podle vlastního vkusu, ale zároveň tak, aby v každé ze sbírek byly zastoupeny zhruba všechny etapy umělcovy více než bohaté tvorby. Tyto sbírky se postupem času o něco zmenšily, protože dědicové předávali Držkovicova díla svým dětem.

V následujících kapitolách tu budou cele představeny tři ze čtyř těchto soukromých sbírek, které zůstaly v majetku rodiny, a které skrývají mnoho dodnes veřejnosti skrytých skvostů z tvorby Valentina Držkovice.

5.1 Ostravská sbírka

Ostravská kolekce čítá na tři sta padesát děl, z toho stejně jako je tomu i v dalších sbírkách, které vznikly rozštěpením velké sbírky Držkovicovy neteře, převládají kresby a grafiky. Malby jsou v menšině.

Největším bohatstvím této sbírky jsou kresby a grafiky, které umělec vytvořil během svých dvou pařížských pobytů. Jedná se zejména o práce zachycující rušné ulice francouzské metropole a tamější obyvatele při jejich běžných denních činnostech. Velmi početnou skupinu kreseb tvoří také akty, které povětšinou vznikly taktéž během Držkovicových francouzských pobytů.

Početnou skupinu tvoří samozřejmě kresby a malby s tématem sociálním a tématem pracovním, ale nejsou to jen práce z pařížských pobytů, tato sbírka čítá i několik vynikajících kreseb z období, kdy umělec pobýval v rodném Slezsku.

Kolekce čítá také několik vynikajících portrétních prací, v menší míře se tu objevují rovněž kresby a grafiky krajin, náboženské kompozice a nalezneme tu taktéž několik přípravných kreseb pro nástěnné malby v Ústavu hluchoněmých v Praze na Smíchově a v kostele sv. Jana Křtitele v Neplachovicích.

Co se týká malby, nejpočetnější skupinu tu sdružuje téma sociální, které bychom mohli rozdělit do několika podskupin, menší pak sdružuje malby krajin z rodného kraje a nalezneme tu též několik zajímavých náboženských kompozic, vynikající kopii obrazu *Rybolov* od slavného italského malíře Annibale Carracciho a přípravnou malbu pro kopii Rubensova obrazu z *Medicejského cyklu*, dva portréty a malbu gepardů z pařížské zoologické zahrady Jardin des Plantes.

5.1.1 Malba

Skupinu maleb v rámci ostravské sbírky, o které by se dalo hovořit jako o skupině slučující téma sociální, bychom mohli dále rozdělit do několika podskupin, a to na náměty z rodinného života, výjevy z psychiatrické léčebny a velmi působivé malby znázorňující zástupy pitím zničených ubožáků.

Malby rodinného charakteru se vyznačují maličkými formáty. Jedná se spíše o jakési „malířské momentky,“ poskytující divákovi vhled do umělceva rodinného života – například malby znázorňují něžný výjev ženy – snad umělcovy chotě Anušky – spící v zahradě na jednoduchém lehátku zakrytém hnědou dekou [1]²⁰⁶. Nejvydařenějším obrazem této podskupiny je však výjev zachycující sedící ženu v červených šatech v přírodě za krásného slunečného dne [2],²⁰⁷ který jak použitými barvami, tak i malířským rukopisem může vzdáleně připomenout styl malby Emila Noldeho.

Druhá podskupina shromažďuje náměty z psychiatrické léčebny, kde Držkovic často docházel malovat v době, kdy psychická choroba naplno zasáhla jeho manželku a donutila ji opavský ústav pravidelně navštěvovat. Vznikla zde celá řada velmi zajímavých maleb a kreseb, které zachycují neutěšené prostředí léčebny. Maleb z psychiatrie známe poměrně velký počet. Jsou to ovšem práce kolísavé úrovně. Slabým místem je použití velmi syté až fauvistické barevnosti. Držkovic byl slabší kolorista a některé z maleb vzniklých v tomto neveselém prostředí jsou toho důkazem, avšak na některých obrazech dokázal právě pomocí barvy skvěle vystihnout negativní atmosféru léčebny. Dobrým příkladem toho je obraz

²⁰⁶ Valentin Držkovic, *Žena na lehátku*, olej na plátně, 8x15cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Třebovice 44, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁰⁷ Valentin Držkovic, *Žena na lehátku*, olej na plátně, 8x15cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Třebovice 44, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Z psychiatrie [3].²⁰⁸ Jedná se o scénu v interiéru, kde je pomocí žluté a červené barvy skvěle vystižena její dusivá a napjatá atmosféra. Pohled nám odkrývá místnost plnou duševně nemocných lidí, kteří sedí za stolem a z výrazů jejich tváří můžeme zřetelně vyčíst beznaděj a otupělost.

Poslední podskupinu maleb sdružujících téma sociální tvoří dva velmi svérázně pojaté obrazy znázorňující zástupy opilců - *Šílenství alkoholu I.* [4]²⁰⁹ a *Šílenství alkoholu II.*[5]²¹⁰ . V Držkovicově tvorbě jsou to počiny téměř ojedinělé. Hlavními výrazovými prostředky jsou barva i linie zhruba ve stejném poměru. Barevné skvrny jsou nanášeny intuitivně velkorysými tahy štětce. Mezi ně jsou pak tuší a v druhém případě barvou vkresleny výjevy klátících se postav. Varující červeně a žlutě a k ní daná do kontrastu tmavozelená vytváří rej barev, který velmi silně působí na smysly diváka. Barevné ladění přímo navozuje dojem alkoholem zkalené mysli. Umělci výjimečně nejde o věrné vystižení reality, jde mu v první řadě o zachycení psychického prožitku, což se mu výborně podařilo.

5.1.1.1 Náboženské kompozice

K malbě náboženských motivů měl Držkovic jakožto vystudovaný kněz velmi blízko. Znamější jsou však spíše jeho vynikající grafiky, které vytvořil během svých studií na Vídeňské akademii nebo pozdější malby nástěnné a malby Madon, obklopených světců i dělným lidem, které bychom mohli stejně dobře zařadit i do skupiny maleb se sociálním tématem.

²⁰⁸ Valentin Držkovic, *Z psychiatrie*, 1960, olej na překližce, 35,5x50,5mm, sign. vlevo dole: Val. Držkovic, 60, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁰⁹ Valentin Držkovic, *Šílenství alkoholu I.*, 50. léta, akvarel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²¹⁰ Valentin Držkovic, *Šílenství alkoholu II.*, 50. léta, tempera na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Držkovic však vytvořil také řadu maleb malého formátu s touto tematikou, kterým se nedostávalo větší pozornosti, jelikož se jedná spíše o jakési „malířské črty,“ které patrně měly sloužit jako příprava pro zamýšlená velká plátna. Ostravská sbírka se může pochlubit osmi takovými kompozicemi různého staří. Nejranější malby pocházejí z počátku třicátých let, nejstarší pak z roku 1963. Nejmladší malby pocházející z roku 1932 znázorňují starozákonní námět *Zuzany a starců* [6]²¹¹ nebo novozákonní *Klanění králů* [7].²¹² Jsou to optimisticky laděné kompozice menšího formátu pojaté uvolněným svěžím rukopisem. Naproti tomu malby pozdější – například *Poslední večeře* [8],²¹³ která vznikla až v šedesátých letech – jsou již pochmurnější. Temné ladění je pro Držkovicovy malby z šedesátých let charakteristické.

Obecně se Držkovicovy malby z šedesátých let vyznačují na jedné straně sníženým zájmem o detail. Umělci jde spíše o dojem, kterým malba působí, než o přesné znázornění skutečnosti. Tyto malby se rovněž vyznačují sníženou čitelností, která však není zapříčiněna zjednodušením kresby, ale temnotou, do které umělec své malby halí. Scény jsou cele viditelné při důkladném nasvícení, které nám odhalí skrytou poměrně pestrou barevnost.

5.1.1.2 Kopie starých mistrů

Držkovic během svého dlouhého života vytvořil celou řadu kopií děl starých mistrů. Jejich dlouhý seznam byl vydán ve sborníku k jeho šedesátinám.²¹⁴ Bohužel u drtivé většiny z nich

²¹¹ Valentin Držkovic, *Zuzana a starci*, akvarel na papíře, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²¹² Valentin Držkovic, *Klanění králů*, asi 1932, akvarel na papíře, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²¹³ Valentin Držkovic, *Poslední večeře*, 1963, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²¹⁴ Svoboda-Hubert-Rohel (pozn. 21), s. V-VI.

neznáme jejich současnou lokaci. V soukromých sbírkách členů jeho rodiny se kopií zachovalo jen několik. V ostravské sbírce konkrétně jen jedna. Jedná se o kopii obrazu *Rybáři* od slavného italského mistra Annibale Carracciho. Je to jeden z obrazů, který Držkovic namaloval v Louvru během svého druhého pařížského pobytu.

Tato práce je vynikající kopií, která odráží umělcův skvělý pozorovací talent a porozumění tématu, ale také nesmírný respekt k tomuto velkému mistru italské malby 16. století. Věrně se snaží věrně držet své předlohy, avšak jeho kopie je oproti originálu mnohem dynamičtější [9].²¹⁵

Co se týká Držkovicova umění portrétního se Ostravská sbírka může pochlubit jedním z nejznámějších Držkovicových portrétů vzniklých během jeho druhého francouzského pobytu. Jedná se o portrét *Dívka s kyticí* [10],²¹⁶ který vznikl během umělcova pobytu na ostrově Bréhat. V popředí je zobrazeno malé děvčátko vedle obrovské a pestré kytice květin, ke které přilétají ptáci a motýli, a která zabírá téměř celou pravou polovinu obrazu. Můžeme tu však vyzorovat i silný prvek napětí, jelikož za dívkou, která je umístěna na levé polovině obrazu, můžeme v pozadí rozpoznat do modré temnoty zahalená nebezpečná skaliska, obklopující ostrov. Výjev krajiny v pozadí je namalován velmi dramatickým a živelným rukopisem, který skvěle vystihuje přirozenou divokost tamější krajiny.

Jak se Držkovicův projev během let proměnil, je jasně patrné na druhém portrétu, který tato sbírka čítá. Druhý portrét vznikl tři roky před umělcovou smrtí. Modelem se tu stal jeho synovec Tomáš [11].²¹⁷ Na tomto portrétu už nevyozorujeme žádné známky jakéhokoliv napětí. Chlapec je tu

²¹⁵ Valentin Držkovic, *Rybolov* - kopie Annibale Carracciho, 1931, olej na plátně, 49,8x89cm, sign. dole: Kopie dle Annibale Carracciho Val. Držkovic Paris 1931, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²¹⁶ Valentin Držkovic, *Dívka s kyticí*, 1932, olej na plátně, 68x98cm, sign. Vpravo dole: V. Držkovic, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²¹⁷ Valentin Držkovic, *Portrét Tomáše Davida*, 1966, olej na plátně, 49,5x45cm, sign.: vlevo dole: V. Držkovic 66, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

posazen na židli a prostor za ním vyplňuje mělké modrohnědé pozadí, se kterým tělo chlapce téměř splývá. Umělec si tu musel vypomoci zvýrazněním výrazného okrového opěradla židle, aby se mu vůbec podařilo oddělit hmotu chlapcova těla od pozadí. Barvy jsou nanášeny ve velmi tenkých vrstvách a občas můžeme dokonce objevit prosvítající plochu plátna. Umělcův rukopis nese silné známky únavy a nemoci, která jej na sklonku života sužovala.

5.1.1.3 Krajiny

Ostravská sbírka čítá jen několik maleb krajiny. Jsou to většinou akvarely vzniklé po druhé světové válce, zachycující krajinu bezprostředního okolí Držkovicova domu na Kylešovském kopci v Opavě, který se mu podařilo získat v roce 1946 – například *Domek se zahradou na Kylešovském kopci I.* [12].²¹⁸

5.1.2 Kresby a grafiky

5.1.2.1 Sociální téma

Kresby jsou mnohonásobně početnější, jelikož Držkovic byl velmi zapáleným pozorovatelem života lidí kolem sebe – vznikaly různé kresby téměř na každém kroku.

Nejpočetnější skupinu tvoří ovšem široké sociální téma, které bychom opět mohli rozdělit do několika skupin, z nichž drtivou většinu tvoří výjevy zachycující obyčejné lidi při jejich každodenních činnostech. Nalezneme tu několik známých grafik a kreseb z vídeňských studií – například jeden

²¹⁸ Valentin Držkovic, *Domek se zahradou na Kylešovském kopci*, 50. léta, akvarel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

z jeho nejznámějších leptů *Raněný*,²¹⁹ dále práce vzniklé během jeho pobytů v Německu – například vynikající komorní kresbu zachycující scénu z kavárny v Karlsruhe *Kavárenští muzikanti* [13]²²⁰ – ovšem nepočtenější jsou kresby zachycující ruch v pařížských ulicích nebo svébytné typy lidí, se kterými se Držkovic během svých francouzských pobytů setkal. Mezi nejlepší práce, zachycující ruch Paříže a lidské hemžení v jejích ulicích patří litografie *Pouliční muzikanti* [14],²²¹ svěží lavírovaná perokresba *Trh v Paříži* [15]²²² nebo *Rue de Nevers* [16].²²³ Mimo kresby francouzské provenience je však nutno v rámci této skupiny vyzdvihnout také vynikající kresbu z roku 1927, na které Držkovic zpodobil svůj oblíbený model – Sokola, tuláka se smutnou tváří [17].²²⁴

5.1.2.2 Kresba zvířat

Početnou skupinu v rámci Ostravské sbírky tvoří kresba zvířat. U Valentina Držkovic se zvířecí motiv objevuje velmi často, a to jak v malbě, tak zejména v kresbě. Tato skupina sdružující kresby zvířat patří v rámci Ostravské sbírky k nejpočetnějším.

Jedná se, až na několik výjimek, o kresby vzniklé během jeho dvou francouzských pobytů, a to buď přímo na ulici –

²¹⁹ Valentin Držkovic, *Raněný*, lept na papíře, 1917, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²⁰ Valentin Držkovic, *Kavárenští muzikanti*, 1922, uhel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²¹ Valentin Držkovic, *Pouliční muzikanti*, 1926, litografie na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²² Valentin Držkovic, *Trh v Paříži*, kol. 1930, tuš x papír, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²³ Valentin Držkovic, *Rue de Nevers*, 1926, tuš na papíře, 318x225mm, sign. vpravo dole: Val. Držkovic, Paris 1926, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²⁴ Valentin Držkovic, *Sokol*, 1927, tužka na papíře, sign. vpravo dole: V. Držkovic 1927, Pustkovec, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

například *Trh se zvířaty* [18],²²⁵ v zoologické zahradě Jardin des Plantes - *Dva sloni* [19],²²⁶ *Rozzuřená lvice* [20]²²⁷ nebo ve volné přírodě na ostrově Bréhat - *Krávy na Bréhatu* [21].²²⁸

5.1.2.3 Akt

Velmi početnou skupinu v rámci této sbírky tvoří kresba aktu čítající čtyřicet pět kreseb různého formátu. Skupina je tvořena z části kresbami z období Držkovicových studií v německém Karlsruhe, ovšem drtivou většinu kreseb aktu v ostravské sbírce tvoří akty vzniklé během umělcova druhého francouzského pobytu v letech 1929–1932.

Mezi těmito dvěma skupinami jsou patrné rozdíly. Kresby staršího data se vyznačují snahou o precizní drobnopisné pojetí lidského těla, čehož jsou výbornými příklady vynikající *Ležící mužský akt* [22]²²⁹ nebo o něco méně suverénní *Odcházející mužský akt* [23],²³⁰ na kterém můžeme vypočítat mírnou ztuhlost, jež provází některé Držkovicovy ranější pokusy o zachycení mechaniky lidského těla. Kresby aktu z francouzských pobytů mají trojí charakter. Kresby první podskupiny tvoří ateliérové studie, které působí poněkud ztuhle a rukopis je málo uvolněný, mohli bychom říci až tvrdý. K vyjádření plasticity objemů lidského těla zde umělec využívá oblíbenou „akademickou“ kombinaci uhlí a bílé křídly. Nejzdařilejší kresbou podskupiny je *Stojící mužský akt se*

²²⁵ Valentin Držkovic, *Trh se zvířaty*, uhlí na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²⁶ Valentin Držkovic, *Dva sloni*, uhlí na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²⁷ Valentin Držkovic, *Rozzuřená lvicem*, uhlí na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²⁸ Valentin Držkovic, *Krávy na Bréhatu*, 1932, tužka na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²²⁹ Valentin Držkovic, *Ležící mužský akt*, 1922, uhlí, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³⁰ Valentin Držkovic, *Odcházející mužský akt*, 1920, uhlí, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

zaťatou pěstí [24].²³¹ Dále tu spadají akty a poloakty, které se vyznačují využitím stejné techniky, ale v jejich případě je přítomna zřetelnější snaha nejen o věrné zachycení lidského těla, ale též se tu projevuje Držkovicova silná schopnost empatie a zájem o osobu a psychologii zobrazovaného modelu – například melancholická *Studie ženského poloaktu* [25].²³² Druhá podskupina pak slučuje kresby křídou na tmavším balicím papíře, které jsou pojaté volnějším rukopisem. Vynikající kresbou této podskupiny je *Studie stojícího a sedícího ženského aktu* [26].²³³

Do poslední podskupiny pak spadají vynikající studie aktů v pohybu, které naplno vystavují na odiv Držkovicovu kreslířskou bravuru. Rukopis je uvolněný, svižný a zároveň jistý a sebevědomý. Naprosto nejlepší ukázkou jsou *Studie figur v pohybu (Bakchova slavnost)* [27].²³⁴ Jedná se s největší pravděpodobností o studii vzniklou v Louvru při studiu děl barokních mistrů.

²³¹ Valentin Držkovic, *Stojící mužský akt se zaťatou pěstí*, uhel, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³² Valentin Držkovic, *Studie ženského poloaktu*, 1932, uhel, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³³ Valentin Držkovic, *Studie stojícího a sedícího ženského aktu*, 1931, křída na balicím papíře, 500x325mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Paris 1931, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³⁴ Valentin Držkovic, *Studie figur v pohybu (Bakchova slavnost)*, 1930, tužka na papíře, sign. vlevo dole, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5.2 Opavská sbírka

Opavská sbírka čítá přibližně stejný počet prací jako Ostravská, přičemž počet kreseb a grafik mnohonásobně převyšuje počet maleb, kterých je zde méně než v dalších dvou sbírkách.

Tato sbírka je bohatá zejména na kresby a grafiky, které sdružuje téma sociální, nalezneme zde také celou řadu výborných kreseb aktu a zvířat. V malbě je nejpočetnější skupina sdružující krajinomalbu, dále tato sbírka čítá několik prací, které bychom mohli označit za malby s tématem sociálním, portréty, velmi zajímavé akvarely vytvořené během umělcova studia semináře v Olomouci, a v neposlední řadě dvě vynikající kopie starých mistrů, které Držkovic vytvořil během svého druhého francouzského pobytu.

Skupinu sdružující kresbu a grafiku bychom mohli rozdělit na následující podskupiny, a to téma sociální, kresby zvířat a akty.

5.2.1 Malba

5.2.2 Malby ze semináře

Tato skupina v rámci Opavské sbírky sdružuje jen osm maleb. Jde bez výjimky o akvarely maličkových formátů, které nesou stejné znaky, o jakých byla řeč již v rámci podkapitoly popisující Ostravskou sbírku. Držkovic tu s humorem a lehkostí zachycuje postavy, které jej během teologických studií obklopovaly, a které dokázal třeba jen několika skvrnami černé

barvy výstižně vystihnout. Vynikajícím příkladem toho je *Kněz v klobouku* [28]²³⁵ nebo *Skupinka tří kněží zezadu*[29].²³⁶

5.2.2.1 Téma sociální

Tato skupina v rámci opavské sbírky čítá pouhých osm maleb, a to průměrné úrovně. Výjimku tvoří pouze známá scéna *Z psychiatrie* [30],²³⁷ zachycující pacientky opavské léčebny na venku na lavičce. Celá scéna je vyvedena v sytých odstínech červeně, žlutě, zeleně a modře, v té době pro Držkovicovu tvorbu charakteristických. Držkovic se tu však opět projevuje jako nepřiliš dobrý kolorista, neboť použité barvy poněkud tříští výjev a ubírají scéně na působivosti.

Druhou výjimku v rámci této podskupiny představuje obraz *Trh s obrazy* [31],²³⁸ zachycující noční scénu z Paříže. Jedná se taktéž o práci, kde Držkovic užil velmi sytých odstínů barev, ale tentokrát s nimi pracoval mnohem pozorněji. Výjev působí celistvě a dává divákovi pravdivě okusit atmosféru pařížské ulice.

5.2.2.2 Portréty

Opavská sbírka čítá dva malované portréty; jedná se o portrét Držkovicovy neteře Elišky Davidové²³⁹ a jejího manžela

²³⁵ Valentin Držkovic, *Kněz v klobouku*, kol. 1910, tuš na papíře, 65x45mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³⁶ Valentin Držkovic, *Skupina tří kněží zezadu*, kol. 1910, akvarel na papíře, 40x40mm, sign. dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³⁷ Valentin Držkovic, *Z psychiatrie*, 1960, olej na překližce, 43,5x60cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 60, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³⁸ Valentin Držkovic, *Trh s obrazy*, 1932, olej na překližce, 68x113cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²³⁹ Valentin Držkovic, *Portrét Elišky Davidové*, 1965, olej na plátně, 100,5x80cm, sign. vpravo nahoře: V. Držkovic, 65, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Rudolfa.²⁴⁰ Oba tyto portréty umělec vytvořil na sklonku svého života v necelých osmdesáti letech. Lze zde zřetelně vypožorovat úbytek malířských sil. Jeho rukopis nenese známky někdejší vitality, prostor obrazu je zploštělý, což se umělec snažil vynahradiť použitím syté červeně halenky a košile obou zobrazovaných, ovšem bez většího úspěchu.

Bohužel v žádné z těchto tří soukromých sbírek se nevyskytují opravdu zdařilé Držkovicovy portrétní práce, což je škoda, protože tento umělec byl vynikajícím a vyhledávaným portrétistou. Jeho portrétní tvorba dosáhla svého vrcholu ve třicátých letech 20. století, bohužel s pokročilým věkem jeho síly značně zeslábly.

5.2.2.3 Krajiny

Malby krajiny, které sdružuje tato sbírka vznikly většinou po druhé světové válce. Jedná se vesměs o malby průměrné úrovně, mezi kterými vyniká snad jen svérázně pojatá *Krajina se zeleným domem* [32].²⁴¹

Zdařilé jsou rovněž maličké akvarely, které Držkovic vytvořil během svých olomouckých studií. Ačkoliv se jedná o opravdu malé formáty, umělci se na nich dobře podařilo vystihnout tajemnou a podmanivou atmosféru noční Olomouce – například *Vila Primavesi za rozbřesku* [33].²⁴²

²⁴⁰ Valentin Držkovic, *Portrét Rudolfa Davida*, 1965, olej na plátně, 100,5x80cm, sign. vlevo nahoře: V. Držkovic, 64, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴¹ Valentin Držkovic, *Krajina se zeleným domem*, olej na překližce potažené řídkým plátnem, 35x49,5cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, 67, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴² Valentin Držkovic, *Vila Primavesi za rozbřesku*, 1907–1910, akvarel, tuš na papíře, 54x50mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5.2.2.4 Kopie starých mistrů

Opavská sbírka se může pochlubit dvěma vynikajícími kopiiemi maleb, které Držkovic vytvořil během svého druhého francouzského pobytu. První z maleb je kopií obrazu *Poprava Cosmy a Damiána* [34]²⁴³ od Držkovicova oblíbeného Fra Angelica. Držkovic se jistě s tímto umělcem v mnohém ztotožňoval. Oba byli kněží a zároveň malíři s citlivým vnímáním světa kolem sebe. Tato kopie patří bezesporu k největším chloubám této sbírky. Druhým skvostem, který se v Opavské sbírce ukrývá je nedokončená kopie dalšího díla italské proveniencí obrazu *Sv. Jeroným podpírá dva pověšené muže* [35]²⁴⁴ od Pietra Perugina. Obě tyto malby jsou skvělým dokladem Držkovicova porozumění starým italským mistrům a zároveň jeho velké úcty k nim. Snaží se úzkostlivě zachovat i svébytnou barevnost původních děl. Je známo, že Držkovic ve své velké touze po vytvoření co nejvěrnější kopie studoval složení barev, které staří mistři používali a dokonce si je podle jejich originálních receptů sám připravoval.

5.2.3 Kresba

5.2.3.1 Téma sociální

Téma sociální je v rámci Opavské sbírky naprosto nejpočetnější. Čítá na devadesát šest kreseb různého stáří a

²⁴³ Valentin Držkovic, *Sv. Jeroným podpírá dva pověšené muže - kopie obrazu Petra Perugina*, 1930-1932, olej na dřevě, nesignováno Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴⁴ Valentin Držkovic, *Sv. Jeroným podpírá dva pověšené muže - kopie obrazu Petra Perugina*, 1930-1932, olej na dřevě, nesignováno Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

formátů. Jsou tu sdruženy známé lepty jako *Žebračka* či *Stloukání másla*, které patří k Držkovicovým nejčastěji publikovaným pracím.

Sbírka čítá také soubor několika kreseb vzniklých během umělcovy německé periody. Jedná se o svižné kresby uhlím z prostředí tamějších kaváren – například *V kavárně* [36]²⁴⁵ nebo *Interiér kavárny* [37].²⁴⁶

Nejpočetnější skupinu tvoří tradičně kresby a grafiky z francouzských pobytů. Jsou tu práce zachycující sociálně kritické výjevy z pařížských ulic – například *Ležící žebračka* [38],²⁴⁷ litografie *Opilci u Seiny* [39],²⁴⁸ *Tulák u Seiny* [40]²⁴⁹ nebo svérázná momentka *Spící muž na lavičce* [41].²⁵⁰

5.2.3.2 Akty

Opavská sbírka sdružuje na padesát aktů, které bez výjimky vznikly během umělcových dvou pařížských pobytů. Nalezneme zde řadu prací velmi vysoké úrovně. Držkovic zde opět nejvíce využívá pro lepší vystižení objemů lidského těla kombinaci uhlu a bílé křídly.

²⁴⁵ Valentin Držkovic, *V kavárně*, 1920–1923, uhlí na papíře, 310x240mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴⁶ Valentin Držkovic, *Interiér kavárny*, 1922, uhlí na papíře, 30x205mm, sign. vlevo: V. Držkovic 1922, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴⁷ Valentin Držkovic, *Ležící žebračka*, 1931, uhlí na papíře, 100x170mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris 1931, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴⁸ Valentin Držkovic, *Opilci u Seiny*, 1930–1932, litografie červený tisk na papíře, 180x310mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁴⁹ Valentin Držkovic, *Tulák u Seiny*, 1930–1932, litografie červený tisk na papíře, 215x258mm, sign. vpravo dole: Val. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵⁰ Valentin Držkovic, *Spící muž na lavičce*, kol. 1930, hnědá tuš na papíře, 163x218mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Nejpozoruhodnější kresbou v této sbírce je *Ženský akt, studie hlavy z profilu* [42],²⁵¹ Držkovice vytvořený v roce 1926, který je vystižen svižným sebevědomým rukopisem. Technika uhlu, kterým umělec kreslí celou šíří jakoby zahaluje zobrazovaný ženský akt do efektního mlžného oparu. Ze stejného období pochází také *Akt ženy zakrývající si tvář*,²⁵² kde můžeme pozorovat snahu o co největší redukci tvarů, se kterou Držkovic v této době intenzivně experimentoval.

Dalšími velmi dobrými příklady aktů, u kterých se umělcova pozornost soustřeďuje také na vystižení psychologie kresleného modelu jsou *Ženský akt s rukama za hlavou* [43]²⁵³ nebo *Ženský poloakt z boku* [44].²⁵⁴

Skupina sdružující akty čítá také několik velmi dobrých kreseb, které byly patrně inspirovány některým obrazem či sochou z pařížského Louvru. Jsou to například *Mužský akt s hadem* [45]²⁵⁵ či *Mužský akt se šípem (Sv. Jiří)* [46].²⁵⁶

5.2.3.3 Portréty

V rámci této sbírky je skupina sdružující portréty velmi početná a čítá mnoho prací různého stáří, ale opravdu vysoké

²⁵¹ Valentin Držkovic, *Ženský akt, studie hlavy z profilu*, 1925, uhel na papíře, 245x368, sign. vpravo dole: V. Držkovic Paris 1925, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵² Valentin Držkovic, *Akt ženy zakrývající si tvář*, 1926, uhel na papíře, 180x114mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1926, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵³ Valentin Držkovic, *Ženský poloakt s rukama za hlavou*, 1929–1933, uhel, křída na papíře, 463x205mm, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵⁴ Valentin Držkovic, *Ženský poloakt z boku*, 1930, uhel, křída na papíře, 260x133mm, sign. dole: V. Držkovic Paris 1930, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵⁵ Valentin Držkovic, *Mužský akt s hadem*, 1929–1932, uhel, křída na papíře, 320x244mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵⁶ Valentin Držkovic, *Mužský akt se šípem*, 1929–1932, uhel, křída na papíře, 330x248mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

úrovně, které na rozdíl od maleb v soukromých sbírkách dokládají Držkovicovo portrétní mistrovství.

Mezi nejlepší portréty z pařížských pobytů patří *Hlava ženy s vlnitými vlasy* [47],²⁵⁷ *Črta hlavy ženy s mikádem*, [48]²⁵⁸ vtipná momentka *Dáma vyfukující kouř* [49]²⁵⁹ nebo také *Portrét ženy se sklopenou hlavou* [50].²⁶⁰

Další chloubou této sbírky je *Portrét Adolfa Zdrasily* [51],²⁶¹ Držkovicova prvního učitele, u kterého se umělec snažil do nejmenších detailů věrně zachytit podobu i psychologii zobrazovaného modelu. Z tohoto portrétu přímo sálá Držkovicova úcta k tomuto taktéž významnému představiteli slezského výtvarného umění.

Velmi dobré portrétní práce pocházejí i z doby pozdější - například *Hlava muže s vážným výrazem* [52],²⁶² *Hlava muže s knírem* [53]²⁶³ či *Eliška s bílým kloboukem*[54],²⁶⁴ kde se Držkovicovi podařilo skvěle vystihnout psychologii portrétované dívenky.

²⁵⁷ Valentin Držkovic, *Hlava ženy s vlnitými vlasy*, 1926, uhel na papíře, 90x113mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Paris 1926, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵⁸ Valentin Držkovic, *Črta hlavy ženy s mikádem*, 1931, uhel na papíře, 160x90mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris, 1931, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁵⁹ Valentin Držkovic, *Žena vyfukující kouř*, 1932, tužka na papíře, 150x102mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶⁰ Valentin Držkovic, *Portrét ženy se sklopenou hlavou*, kol. 1930, uhel na papíře, 262x215mm, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶¹ Valentin Držkovic, *Portrét Adolfa Zdrasily*, 30. léta, uhel, křída na papíře, 150x110mm, sign. vpravo V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶² Valentin Držkovic, *Hlava muže s vážným výrazem*, 1940, uhel, křída na tónovaném papíře, 500x350mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Praha 1940, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶³ Valentin Držkovic, *Hlava muže s knírem*, 40. léta, uhel, tužka na papíře, 334x250mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶⁴ Valentin Držkovic, *Eliška s bílým kloboukem*, 1956, kombinovaná technika na papíře, 220x267mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 56, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5.2.3.4 Kresba zvířat

Tato skupina čítá na dvaapadesát kreseb, a to stejně jak je tomu i u Ostravské sbírky, většinu z nich tvoří práce vzniklé během umělcových francouzských pobytů při návštěvách zoologické zahrady Jardin des Plantes.

Kromě velmi působivých kreseb šelem jako je na příklad *Studie ležících lvic* [55]²⁶⁵ či *Kráčející šelma* [56],²⁶⁶ se tu také často objevují i kresby jiných zvířat. Nalezneme tu například *Studie koní* [57],²⁶⁷ která odhaluje umělcův upřímný zájem o přesné zachycení zvířecí anatomie či *Koň v běhu* [58],²⁶⁸ u kterého se Držkovicovi výborně podařilo vystihnout zvířecí tělo v pohybu.

²⁶⁵ Valentin Držkovic, *Studie ležících lvic*, 1931, uhel na papíře, 140x210mm, sign. vlevo: Val. Držkovic Paris 31, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶⁶ Valentin Držkovic, *Kráčející šelma*, 1930, uhel na papíře, 90x165, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶⁷ Valentin Držkovic, *Studie koní*, kol. 1930, uhel, křída na papíře, 300x495mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁶⁸ Valentin Držkovic, *Kůň v běhu*, 1930, tužka na papíře, 70x100mm, sign. vlevo: V. Držkovic, Paris 1930, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5.3 Bruntálská sbírka

Bruntálská sbírka je poslední sbírkou, o které bude v této diplomové práci hovořeno. Tato sbírka - na rozdíl od jejích dvou předchůdkyň - začala postupně vznikat už před smrtí Držkovicovy neteře a je proto nejpočetnější. Vyznačuje se ovšem podobnými znaky jako předchozí dvě. Také ona je tvořena z drtivé většiny kresbami, ovšem podstatnou její část tvoří také malby, na které je tato sbírka oproti předchozím o mnoho bohatší.

Tato kolekce čítá na čtyřicet sedm maleb, přičemž námětový okruh je podobný jako u sbírky ostravské a opavské. Nalezneme tu mírně naivizující malbičky, které Držkovic vytvářel během svých studií v Olomouci na teologické fakultě, portréty rodinných příslušníků, malby náboženské, nejpočetnější je však skupina sdružující malby krajin, ovšem ne příliš vysoké úrovně.

Sbírka kresby by se dala podle námětových okruhů rozdělit na sociální náměty, studie zvířat, akty, krajiny města a venkova a portréty.

5.3.1 Malba

5.3.1.1 Malby ze semináře

Bruntálská sbírka čítá tři malby, které vznikly během Držkovicova pobytu v Olomouci. Jedná se o výstižné rychlé malířské črty vodovými barvami, na kterých mladý umělec zachytil výjevy z církevních obřadů, kterých byl jakožto student semináře častým účastníkem. Nejzdařilejší prací této

skupiny je *Výjev ze semináře*[59],²⁶⁹ kde se Držkovicovi jen několika barevnými skvrnami podařilo velmi dobře vystihnout hemžení skupiny postav.

5.3.1.2 Malba náboženská

Do této skupiny bychom mohli v rámci bruntálské sbírky zařadit pouhých pět prací. Jedná se především o přípravné studie k větším malbám, pouze dvě z nich bychom mohli označit za hotová díla. Vznik všech těchto prací spadá do padesátých a šedesátých let 20. století a jedná se bez výjimky o scény novozákonní.

Na dvou menších pracích Držkovic zachytil své oblíbené téma Madony s dítětem a sv. Josefem, scénu Nanebevstoupení Krista, Piety a v neposlední řadě velmi působivý výjev *Seslání Ducha svatého* [60].²⁷⁰ V rámci této skupiny je tento obraz nejzdařilejší, ačkoliv je výjev zahlcen velkým množstvím statických postav s teatrálními gesty. Můžeme tu vyzorovat typické znaky, které umělcova tvorba v tomto období nesla, a to zdánlivé ladění výjevu do pochmurných barev, kde pouze přímé nasvícení obrazu odhalí, že je ve skutečnosti namalován zářivými barvami – pro Držkovice charakteristickými sytými červeněmi, žlutěmi a modřemi.

²⁶⁹ Valentin Držkovic, *Výjev ze semináře*, kol. 1910, akvarel na papíře, 6,5x5,5cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷⁰ Valentin Držkovic, *Seslání Ducha svatého*, první polovina 60. let, olej na plátně, 33,5x20cm, nesignováno, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5.3.1.3 Malba krajín

Tato skupina je v rámci bruntálské sbírky nejpočetnější. Sdružuje výjevy z přírody i města vyvedené nejčastěji akvarelem. Jedná se ale spíše o malby průměrné a mírně podprůměrné vzniklé po druhé světové válce. Nejčastějším námětem se Držkovicovi stala jeho vila na Kylešovském kopci [61],²⁷¹ kterou i se zahradou ztvárnil na mnoha svých akvarelech, popřípadě krajiny blízkého okolí. Mezi nejzdařilejší práce této skupiny patří komorní malba *Interiér lesa - zimní krajina* [62]²⁷² nebo *Pohled do údolí* [63].²⁷³

5.3.1.4 Portréty

U malby portrétů z šedesátých let, které sdružuje Bruntálská sbírka, je jasně patrný úbytek Držkovicových malířských sil. Tento úbytek můžeme vyzorovat zejména na skupinovém portrétu, kde umělec zobrazil všechny členy rodiny jeho neteře Elišky Davidové [64],²⁷⁴ kteří se k němu do opavské vily na počátku šedesátých let přistěhovali, aby tu pečovali o něj i o jeho psychickou nemocí sužovanou ženu Anušku. Osoba, které je na portrétu věnována největší pozornost, je manžel Elišky Rudolf David, který je jako hlava rodiny posazen na židli ve středu portrétu. Po jeho levici sedí manželka Eliška

²⁷¹ Valentin Držkovic, *Vila na Kylešovském kopci*, 1946, tempera na papíře, 29,8x39cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 46, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷² Valentin Držkovic, *Interiér lesa - zimní krajina*, padesátá léta, tempera na papíře, 13,8x9cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷³ Valentin Držkovic, *Pohled do údolí*, 50. léta, tempera na papíře, 14,9x22,2cm, sign. vlevo dole: V Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷⁴ Valentin Držkovic, *Rodina Elišky Davidové*, 1967, olej na plátně, 98x148cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 67, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

a kolem nich jsou shromážděny jejich děti. Na tomto skupinovém portrétu můžeme vyzorovat celou řadu nedostatků - v první řadě výrazné zploštění výjevu, neživotnost postav a za druhé anatomické omyly jako protáhlé hlavy, jejich špatné nasazení na krk.

Povedenějším portrétem je *Portrét Karly Davidové*,²⁷⁵ dcery manželů Davidových, z roku 1966, i když i zde již můžeme vyzorovat tendence ke zplošťování výjevu a nejistý rukopis, stále si malba zachovává jistou optimistickou energii, která tak často provází Držkovicova ranější díla.

5.3.2 Kresba

5.3.2.1 Sociální tematika

V této sbírce převládají spíše kresby a grafiky z umělcových studií ve Vídni, Karlsruhe a pozdější z pařížských pobytů. Z osmdesáti čtyř kreseb a grafik v této skupině je pouze desítka z doby pozdější.

Vídeňské období tu zastupuje skupina známých leptů, které se nacházejí také ve sbírkách Ostravské galerie výtvarného umění. Dále tu nalezneme také velmi působivý lept ženy v dlouhém kožichu se zoufalým pohledem potácející se kupředu [65],²⁷⁶ který vykazuje silné znaky empatie a umělcova laskavého přístupu k modelu, který je sužován životními starostmi.

Z období studií v Německu sdružuje Bruntálská sbírka několik pozoruhodných pohledů do interiérů kaváren,

²⁷⁵ Valentin Držkovic, *Portrét Karly Davidové*, 1966, olej na plátně, 48x44cm, sign. vpravo dole: V.Držkovic 66, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷⁶ Valentin Držkovic, *Žena v dlouhém kabátě*, 1917, lept na papíře, 150x950mm, vzadu značeno: Vídeň 17, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

znázorňující hosty, kteří mezi sebou komunikují nebo poslouchají muzikanty a setrvávají v naprosté nevědomosti, že jsou zezadu pozorováni umělcem. Vynikajícím příkladem je *Interiér kavárny I.*[66]²⁷⁷ a *Interiér kavárny II.*[67]²⁷⁸ V obou případech se jedná o svižné kresby uhlem na papír. Právě tato zvolená technika uhlu, se kterým Držkovic v tomto případě pracuje trochu jinak než obvykle - často přejíždí celou délkou uhlu po papíře a vytváří tak kolem postavy působivou kouřovou atmosféru.

Bruntálská sbírka také čítá kresby a grafiky z francouzských pobytů. Zajímavým příkladem z umělceva prvního pobytu v tamější metropoli je například kresba *Žena s tyčí* [68],²⁷⁹ která dokládá umělcův tehdejší zájem, kdy se pod vlivem současných malířů snažil o co největší zestručňování zobrazovaných tvarů. Postava ženy s tyčí je vystižena jen několika svižnými tahy štětce. Vedle tohoto experimentu s redukcí tvarů tu nalezneme také rychlé, ale velmi výstižné kresby, zachycující například skupinu umělců se skicáky[69]²⁸⁰, ruch pařížské ulice [70]²⁸¹ nebo třeba jen obyčejný *Vůz na seno* [71].²⁸² V rámci této sbírky se objevují i rychlé kresby svérázných cizinců i místních, které Držkovic zachytil na malé kousky papíru nebo do svých skicářů. Vynikajícím příkladem

²⁷⁷ Valentin Držkovic, *Interiér kavárny I.*, 1922, uhel na papíře, 222x312mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 1922, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷⁸ Valentin Držkovic, *Interiér kavárny II.*, 1922, uhel na papíře, 230x320mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic Karlsruhe 1922, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁷⁹ Valentin Držkovic, *Žena s tyčí*, 1925-1926, akvarel na papíře, 178x135cm, sign: vpravo dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸⁰ Valentin Držkovic, *Kreslírna*, 1931, tužka na papíře, 135x176mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, 31 Paris, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸¹ Valentin Držkovic, *Výjev z pařížské ulice*, 1929, uhel na papíře, 240x316mm, sign vlevo dole: V. Držkovic Paris 1929, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸² Valentin Držkovic, *Vůz na seno*, 1932, uhel na papíře, 200x243mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1932, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

takovéto kresby je například *Muž v turbanu* [72],²⁸³ *Turci u stolu* [73]²⁸⁴ nebo *Prosebník* [74].²⁸⁵

Z pařížských pobytů tu nalezneme také několik litografií, zachycujících pouliční muzikanty [75],²⁸⁶ žebráka [76]²⁸⁷ nebo mrzáka [77].²⁸⁸ Jedná se však spíše o kresby dokumentárního charakteru, které umělec vytváří, ne aby agresivně kritizoval neutěšené sociální poměry francouzského hlavního města, ale spíše, aby pravdivě zachytil jeho zvláštnosti a svébytnou atmosféru.

Co se týká pozdějších prací, tato sbírka čítá několik kreseb a grafik, které vznikly po umělcově návratu do rodného Slezska. Nejpozoruhodnější je dramatické až skoro teatrální zobrazení zoufalého dělníka – patrně z opavského Ostroje [78].²⁸⁹ Jedná se o práci pozdějšího data, ale Držkovic jakoby si vzpomněl na léta 1925–1926, kdy experimentoval s redukcí tvarů a zjednodušováním výrazových prostředků na maximum. Tato kresba nám může velmi důrazně připomenout malbu *Proletáři* ze sbírek ostravské Galerie výtvarného umění. Také zde je celý výjev laděn do černé, šedé a bílé, ale výjev je mnohem dramatičtější, živější a navozuje stejné pocity beznaděje jako například grafiky Držkovicova současníka Ferdiše Duši.

²⁸³ Valentin Držkovic, *Muž v turbanu*, 1930, tužka na papíře, 135x175mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1930, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸⁴ Valentin Držkovic, *Turci u stolu*, 1931, tužka na papíře, 125x170mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic Paris, 1931, Bruntálská soukromá sbírka, foto Lenka Tomečková.

²⁸⁵ Valentin Držkovic, *Prosebník*, 1931, uhel na papíře, 445x288mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1931, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸⁶ Valentin Držkovic, *Pouliční muzikanti*, 1926, litografie modrý tisk na papíře, 200x150, sign. vpravo dole, V. Držkovic 26, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸⁷ Valentin Držkovic, *Hoch na lavičce*, 1925–1926, litografie hnědý tisk na papíře, 70x128mm, sign: vlevo: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸⁸ Valentin Držkovic, *Mrzák*, 1925–1926, litografie modrý tisk na papíře, 95x50mm, sign. dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁸⁹ Valentin Držkovic, *Dělník*, první polovina 50. let, kombinovaná technika na papíře 205x165mm, nesignováno, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5.3.2.2 Kresba zvířat

Studie zvířat čítá šedesát osm prací - jedná se tedy o skupinu nejpočetnější. Tak jak je tomu i v předchozích sbírkách, také zde převládají kresby, které Držkovic vytvořil během francouzských pobytů v tamější zoologické zahradě nebo pak doma ve Velké Polomi či okolních vesnicích.

Mezi francouzskými pracemi převládají zejména kresby šelem a různých druhů koní. Mezi nejlepší práce patří bezesporu vynikající kresba *Ležící lvice* [79],²⁹⁰ *Studie lvic s lvíčaty* [80]²⁹¹ nebo *Souboj šelmy s hrochem* [81].²⁹² Z domácích pak stojí za to vyzdvihnout svižnou kresbu *Pes s odvrácenou hlavou* [82]²⁹³ nebo *Krocán a kohout* [83].²⁹⁴

5.3.2.3 Akty

Bruntálská sbírka je nesmírně bohatá také co se týká kresby aktů, zejména těch, které umělec vytvořil během svých studijních pobytů ve Francii. Znaky, kterými se tyto akty vyznačují, autorka již rozvedla v rámci textu o Ostravské sbírce a proto zde budou jen uvedeny jednotlivé příklady toho nejlepšího, co tato sbírka obsahuje.

²⁹⁰ Valentin Držkovic, *Ležící lvice*, 1930, uhel na papíře, 950x134mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris 1930, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹¹ Valentin Držkovic, *Studie lvic s lvíčaty*, 1931, tužka na papíře, 243x318mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Paris 1931, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹² Valentin Držkovic, *Souboj šelmy s hrochem*, 1931-1932, uhel a křída na papíře, 300x460mm, nesignováno, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹³ Valentin Držkovic, *Pes s odvrácenou hlavou*, 1937, uhel na papíře, 289x200mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Třebovice 1937, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹⁴ Valentin Držkovic, *Krocán a kohout*, 1943, uhel na papíře, 155x210mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic 1943, Neplachovice, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Nejlepšími pracemi jsou *Mužský poloakt s podepřenou hlavou* [84],²⁹⁵ *Ženský akt sedící na židli* [85].²⁹⁶ a *Ženský akt sedící na zemi*[86].²⁹⁷

5.3.2.4 Krajiny města a venkova

Tato skupina kreseb v rámci Bruntálské sbírky sdružuje na dvaatřicet kreseb a grafik, zachycujících krajinu města a venkova, které vznikly až na několik výjimek v období dvacátých let 20. století. Nalezneme zde lepty pocházející z období Držkovicových vídeňských studií, nejpočetnější skupinu pak tvoří kresby z pařížských ulic.

Grafiky „vídeňské“ jako *Vídeňská radnice*²⁹⁸ jsou již širší veřejnosti dobře známé. Jinak je tomu ovšem u krajin francouzských, kde máme možnost objevit neznámé kresby malebných zákoutí u Seiny [87],²⁹⁹ *Most nad Seinou* [88].³⁰⁰

Z domácích krajin v rámci této sbírky je nutno vyzdvihnout svěží kresbu *Včelí úly ve Velké Polomi*³⁰¹ z roku 1927.

²⁹⁵ Valentin Držkovic, *Mužský akt s podepřenou hlavou*, 1929, uhel a křída na papíře, 125x220mm, sign. vlevo: V. Držkovic, Paris 1929, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹⁶ Valentin Držkovic, *Ženský akt sedící (torzo)*, 1929, uhel a křída na papíře, 270x210mm, sign. vlevo: V. Držkovic, 1929, Paris, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹⁷ Valentin Držkovic, *Ženský akt sedící na zemi*, 1929, uhel a křída na papíře, 220x230mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Paris 1929, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

²⁹⁸ Viz pozn. 167.

²⁹⁹ Valentin Držkovic, *Nábřeží u Seiny*, 1927, rudka na papíře, 216x281, sign. vlevo: V. Držkovic, 1927, Velká Polom, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

³⁰⁰ Valentin Držkovic, *Most nad Seinou*, 1931–1932, rudka na papíře, 210x280, sign. vpravo: V. Držkovic Paris, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

³⁰¹ Valentin Držkovic, *Včelí úly ve Velké Polomi*, 1927, rudka na papíře, 216x281, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

6 Závěr

Mezi nejvýznamnějšími osobnostmi výtvarného umění severní Moravy a Slezska má už jméno velkopolského rodáka Valentina Držkovice své pevné místo. Jeho tvorba byla v minulosti oceněna nejen v jeho rodném Slezsku, ale také v zahraničí. Za svůj život tento nesmírně produktivní umělec vytvořil tisíce prací, maleb a kreseb, z nichž většina nám zůstává ukryta v soukromých sbírkách. Tato diplomová práce, která rozvíjí autorčinu práci bakalářskou, je věnována právě těmto skrytým pracím, z nichž některé nebyly nikdy publikovány ani vystaveny, ale přesto si zaslouží být vyneseny na světlo a zaznamenány širší veřejností. Autorce se podařilo objevit a zdokumentovat tři takové soukromé sbírky, které dohromady čítají přes tisíc prací. Toto velké množství materiálu je částečně zpracováno pro účely této diplomové práce, ovšem stále je tu dostatek prostoru pro další bádání, které si dodnes stále ne dostatečně doceněná Držkovicova tvorba, jíž by se autorka ráda věnovala i nadále, určitě zaslouží

Tato práce, na rozdíl od práce bakalářské, šířeji odkrývá životní osudy Valentina Držkovice a přináší mnohé nové informace, které autorka získala studiem literatury a také pramenného materiálu z umělcovy pozůstalosti. Největším přínosem této práce jsou však kapitoly představující nám umělcova díla ze soukromých sbírek, o kterých až na výjimky nebylo nikdy v literatuře, která o něm vyšla, hovořeno. Největší pozornost je samozřejmě věnována dílům nejzdařilejším nebo těm, které se v rámci umělcovy tvorby vyznačují netypickými znaky.

Prameny

Pozůstalost Valentina Držkovice z majetku obce Velká Polom.

Pozůstalost Valentina Držkovice z majetku Slezského zemského muzea, v Opavě (uměleckohistorické oddělení).

Pozůstalost Valentina Držkovice z majetku Opavské soukromé sbírky.

Použitá literatura

Emil Pacovský - Gustav Kořený - Edmund Wilhelm Braun et al., *Malíř Valentin Držkovic*, Opava 1928.

Edmund Wilhelm Barun, Valentin Držkovic, *Veraikon*, roč. XV, Praha, s. 70-76.

Edmund Wilhelm Braun, *Katalog výstavy malíře Valentina Držkovice* (kat. výst.), Zemské museum v Opavě 1933.

Miroslav Čech, *Valentin Držkovic*, Opava 1938.

Vladimír Hýl, *Výtvarné umění ostravského kraje*, Ostrava 1941.

Heslo Držkovic Valentin, in: Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, díl I., Praha 1947, s. 117.

Jan Rohel, *Slezský malíř*, Opava 1948.

Jaroslav Směja-Lončar, *Jubilejní výstava Valentina Držkovice* (kat. výst.), Opava 1948.

Jaroslav Svoboda - Constant Hubert - Jan Rohel et al., *Valentin Držkovic (1888-1948)*, Opava 1948.

Drahomír Šajtar, *Kresby Valentina Držkovice* (kat. výst.), Slezský studijní ústav a slezská studijní knihovna v Opavě 1949.

Jan Rohel, *Katalog výstavy obrazů Valentina Držkovice* (kat. výst.), Národní škola v Pustkovci 1949-1950.

Jaroslav Svoboda, *Ostravský kraj a lid v díle Valentina Držkovice* (kat. výst.), Zámek Hradec 1951.

Hans Vollmer (red.), *Allgemeines Lexikon Der Bildenden Künstler des XX. Jahrhunderts*, Ester Band A-D, Leipzig 1953, s. 597.

Jan Rohel, *Portrétní umění Valentina Držkovice* (kat. výst.), Hradec u Opavy 1955.

Jaroslav Svoboda, *Opavské počátky malíře Valentina Držkovice*, in: Drahomír Šajtar - Stanislav Králík - Jaroslav Svoboda et al., *Bohumilu Sobotíkovi k padesátinám*, Opava 1955, s. 42-45.

Jaroslav Svoboda, *Výstava kreseb a obrazů Valentina Držkovice* (kat. výst.), Slezské museum v Opavě 1955.

Petr Holý, *Portrétní umění Valentina Držkovice* (kat. výst.), Krajská galerie Ostrava 1956.

Jaroslav Svoboda, *Zvířata v malbě a kresbách Valentina Držkovice* (kat. výst.), Zámek Hradec 1957.

Výstava kreseb a grafiky Valentina Držkovice (kat. výst.), Slezské museum v Opavě 1957–1958.

Jaroslav Svoboda, *Valentin Držkovic. Jubilejní výstava k 70. narozeninám* (kat. výst.), Ostrava 1958.

Valentin Držkovic, *Moje cesty po Těšínsku, Těšínsko, č. 9, 1959, s. 17–18.*

Eliška Davidová, *Bílovecko v díle Valentina Držkovice* (kat. výst.), Okresní vlastivědné muzeum v Bílovci 1959.

Jaroslav Svoboda, *Dvě výtvarnická jubilea, Slezský sborník, roč. 57, č. 1, 1959, s. 513–517.*

Eliška Davidová, *Prostý člověk v díle Valentina Držkovice* (písemná práce do jazyka českého), nepublikovaný a nedatovaný strojopis.

Rudolf David - Eliška Davidová, *S tužkou a štětcem po Těšínsku, Těšínsko, č. 16–17, 1961, s. 3–4.*

Eva Klimešová, *Valentin Držkovic. Výstava k 75. narozeninám* (kat. výst.), Slezské muzeum v Opavě 1963.

Jaroslav Svoboda, *Kresby Valentina Držkovice* (kat. výst.), Hradec u Opavy 1964.

Miroslav Baláš, *Kulturní místopis Novojičínska, Nový Jičín 1967, s. 20, 91, 260.*

Eva Klimešová, *Valentin Držkovic* (kat. výst.), Galerie zámek Hradec 1968.

Jan Rohel, *Valentin Držkovic osmdesátiletý, Velká Polom 1968.*

Alfréd Lubojacký, *Jak jsem to viděl: vzpomínky a úvahy o směrech a cílech bojů na ostravské levé frontě, Ostrava 1976, s. 59.*

Marie Schenková, *Valentin Držkovic. Obrazy, kresby 1925–1932* (kat. výst.), Slezské muzeum v Opavě 1978.

- Marie Schenková, Valentin Držkovic/Josef Šrámek, Ostrava 1979.
- Fedor Soldan, *Sociální umění*, Praha 1980, s. 99.
- Jaroslav Sedlář, Sociální umění mezi dvěma světovými válkami na Moravě, in: *Uměleckohistorický sborník*, Brno 1985, s. 99-124.
- Marie Schenková, *Valentin Držkovic ke 100. výročí narození* (kat. výst.), Slezské muzeum v Opavě 1988.
- Ludmila Jůzová, *Valentin Držkovic - grafické dílo* (kat. výst.), Galerie výtvarných umění v Ostravě 1991.
- MSch [Marie Schenková], heslo Držkovic, Valentin, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 149.
- MSch [Marie Schenková], heslo Držkovic, Valentin, in: *Bibliografický slovník Slezska a severní Moravy*, Sešit 4, Opava-Ostrava 1995, s. 32-33.
- Petr Holý, Malíř Valentin Držkovic jeho místo v českém umění 20. století a tzv. slezský fenomén, *Ostrava*, č. 18, 1997, s. 125-160.
- Petr Holý, Utváření výtvarného umění v regionu severní Moravy a Slezska od 19. století do druhé světové války, in: *Slezsko a severní Morava jako specifický region. Sborník prací filozofické fakulty Ostravské univerzity*, Ostrava 1997, s. 141-190.
- Vojtěch Lahoda - Mahulena Nešlehová - Marie Klatovská et al., *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938 (IV/2)*, Praha 1998.
- Výtvarné centrum Chagall, *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-1998 II.*, Ostrava 1998, s. 112-113.
- David Majer, *Jařmo ideálu. Akt v díle Valentina Držkovice, Obrazy a kresby ze soukromých sbírek*, Muzeum Novojičínka 2005.
- PH [Petr Holý], heslo Držkovic Valentin, in: Jiří Svoboda, Petr Holý et al., *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy*, Ostrava 2005, s. 213-214.
- Rodáci a významné osobnosti Moravskoslezského kraje*, Ostrava 2006, s. 10.

Karel Jiřík - Petr Beránek - Petr Holý et al., *Výtvarní umělci severní Moravy a Slezska ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Ostravě 1900-1950*, Ostrava 2006.

Bohuslav Žárský, *Malíř slezské dědiny*, Ostrava 2007.

Barva uhlí. Hornictví ve výtvarném umění 1. poloviny 20. století, Ostrava 2009.

Pavel Šopák (ed.), *Výtvarná kultura ve Slezsku a na Ostravsku do roku 1970*, Opava 2010.

Summary

This thesis deals with the works of one of the most important Moravian and Silesian painters Valentin Držkovic (10. 2. 1888- 27. 10. 1969), expanding upon the author's bachelor thesis *The Painter Valentin Držkovic (1888-1969) and Czech Social Art*. The present thesis deals with the painter's works that are located in three private collections, discovered by the author during her research. The majority of these works have never been published or exhibited and thus remain unknown to the wider public.

The author describes each collection separately; in each of these sections she focuses mainly on Držkovic's best works or those that are somehow unusual in the context of his art.

Seznam obrazové přílohy na CD

Ostravská sbírka

1. Valentin Držkovic, *Žena na lehátku*, olej na plátně, 8x15cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Třebovice 44, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

2. Valentin Držkovic, *Žena v červených šatech*, 40. léta, olej na plátně, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

3. Valentin Držkovic, *Z psychiatrie*, 1960, olej na překližce, 35,5x50,5mm, sign. vlevo dole: Val. Držkovic, 60, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

4. Valentin Držkovic, *Šílenství alkoholu I.*, 50. léta, akvarel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

5. Valentin Držkovic, *Šílenství alkoholu II.*, 50. léta, tempera na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

6. Valentin Držkovic, *Zuzana a starci*, akvarel na papíře, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

7. Valentin Držkovic, *Klanění králů*, asi 1932, akvarel na papíře, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

8. Valentin Držkovic, *Poslední večere*, 1963, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

9. Valentin Držkovic, *Rybolov - kopie Annibale Carracciho*, 1931, olej na plátně, 49,8x89cm, sign. dole: Kopie dle Annibale Carracciho Val. Držkovic Paris 1931, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

10. Valentin Držkovic, *Dívka s kyticí*, 1932, olej na plátně, 68x98cm, sign. Vpravo dole: V. Držkovic, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

11. Valentin Držkovic, *Portrét Tomáše Davida*, 1966, olej na plátně, 49,5x45cm, sign.: vlevo dole: V. Držkovic 66, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

12. Valentin Držkovic, *Domek se zahradou na Kylešovském kopci*, 50. léta, akvarel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

13. Valentin Držkovic, *Raněný*, lept na papíře, 1917, nesignováno, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

14. Valentin Držkovic, *Kavárenští muzikanti*, 1922, uhl na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

15. Valentin Držkovic, *Pouliční muzikanti*, 1926, litografie na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

16. Valentin Držkovic, *Trh v Paříži*, kol. 1930, tuš x papír, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

17. Valentin Držkovic, *Rue de Nevers*, 1926, tuš na papíře, 318x225mm, sign. vpravo dole: Val. Držkovic, Paris 1926, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

18. Valentin Držkovic, *Sokol*, 1927, tužka na papíře, sign. vpravo dole: V. Držkovic 1927, Pustkovec, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

19. Valentin Držkovic, *Trh se zvířaty*, uhel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

20. Valentin Držkovic, *Dva sloni*, uhel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

21. Valentin Držkovic, *Rozzuřená lvicem*, uhel na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

22. Valentin Držkovic, *Krávy na Bréhatu*, 1932, tužka na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

23. Valentin Držkovic, *Ležící mužský akt*, 1922, uhel, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

24. Valentin Držkovic, *Odcházející mužský akt*, 1920, uhel, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

25. Valentin Držkovic, *Stojící mužský akt se zatátou pěstí*, uhel, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

26. Valentin Držkovic, *Studie ženského poloaktu*, 1932, uhel, křída na papíře, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

27. Valentin Držkovic, *Studie stojícího a sedícího ženského aktu*, 1931, křída na balicím papíře, 500x325mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Paris 1931,

28. Valentin Držkovic, *Studie figur v pohybu (Bakchova slavnost)*, 1930, tužka na papíře, sign. vlevo dole, Ostravská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Opavská sbírka

29. Valentin Držkovic, *Kněz v klobouku*, kol. 1910, tuš na papíře, 65x45mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

30. Valentin Držkovic, *Skupina tří kněží zezadu*, kol. 1910, akvarel na papíře, 40x40mm, sign. dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

31. Valentin Držkovic, *Z psychiatrie*, 1960, olej na překližce, 43,5x60cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 60, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

32. Valentin Držkovic, *Trh s obrazy*, 1932, olej na překližce, 68x113cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

33. Valentin Držkovic, *Portrét Elišky Davidové*, 1965, olej na plátně, 100,5x80cm, sign. vpravo nahoře: V. Držkovic, 65, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

34. Valentin Držkovic, *Portrét Rudolfa Davida*, 1965, olej na plátně, 100,5x80cm, sign. vlevo nahoře: V. Držkovic, 64, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

35. Valentin Držkovic, *Krajina se zeleným domem*, olej na překližce potažené řídkým plátnem, 35x49,5cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, 67, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

36. Valentin Držkovic, *Vila Primavesi za rozbřesku*, 1907-1910, akvarel, tuš na papíře, 54x50mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

37. Valentin Držkovic, *Poprava Kosmy a Damiána - kopie obrazu Fra Angelica*, 1930-1932, olej na dřevě, nesignováno, Opavská soukromá sbírka.

38. Valentin Držkovic, *Sv. Jeroným podpírá dva pověšené muže - kopie obrazu Petra Perugina*, 1930-1932, olej na dřevě, nesignováno Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

39. Valentin Držkovic, *V kavárně*, 1920-1923, uhl na papíře, 310x240mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

40. Valentin Držkovic, *Interiér kavárny*, 1922, uhl na papíře, 30řx205mm, sign. vlevo: V Držkovic 1922, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

41. Valentin Držkovic, *Ležící žebračka*, 1931, uhl na papíře, 100x170mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris 1931, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

42. Valentin Držkovic, *Opilci u Seiny*, 1930-1932, litografie červený tisk na papíře, 180x310mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

43. Valentin Držkovic, *Tulák u Seiny*, 1930-1932, litografie červený tisk na papíře, 215x258mm, sign. vpravo dole: Val. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

44. Valentin Držkovic, *Spící muž na lavičce*, kol. 1930, hnědá tuš na papíře, 163x218mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

45. Valentin Držkovic, *Ženský akt, studie hlavy z profilu*, 1925, uhl na papíře, 245x368, sign. vpravo dole: V. Držkovic Paris 1925, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

46. Valentin Držkovic, *Akt ženy zakrývající si tvář*, 1926, uhl na papíře, 180x114mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1926, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

47. Valentin Držkovic, *Ženský poloakt s rukama za hlavou*, 1929–1933, uhl, křída na papíře, 463x205mm, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

48. Valentin Držkovic, *Ženský poloakt z boku*, 1930, uhl, křída na papíře, 260x133mm, sign. dole: V. Držkovic Paris 1930, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

49. Valentin Držkovic, *Mužský akt s hadem*, 1929–1932, uhl, křída na papíře, 320x244mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

50. Valentin Držkovic, *Mužský akt se šípem*, 1929–1932, uhl, křída na papíře, 330x248mm, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

51. Valentin Držkovic, *Hlava ženy s vlnitými vlasy*, 1926, uhl na papíře, 90x113mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Paris 1926, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Valentin Držkovic, *Črta hlavy ženy s mikádem*, 1931, uhl na papíře, 160x90mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris, 1931, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

52. Valentin Držkovic, *Žena vyfukující kouř*, 1932, tužka na papíře, 150x102mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

53. Valentin Držkovic, *Portrét ženy se sklopenou hlavou*, kol. 1930, uhel na papíře, 262x215mm, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

54. Valentin Držkovic, *Portrét Adolfa Zdrzily*, 30. léta, uhel, křída na papíře, 150x110mm, sign. vpravo V.Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

55. Valentin Držkovic, *Hlava muže s vážným výrazem*, 1940, uhel, křída na tónovaném papíře, 500x350mm, sign.vpravo: V. Držkovic, Praha 1940, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

56. Valentin Držkovic, *Hlava muže s knírem*, 40.léta, uhel, tužka na papíře, 334x250mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

57. Valentin Držkovic, *Eliška s bílým kloboukem*, 1956, kombinovaná technika na papíře, 220x267mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 56, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

58. Valentin Držkovic, *Studie ležících lvic*, 1931, uhel na papíře, 140x210mm, sign. vlevo: Val. Držkovic Paris 31, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

59. Valentin Držkovic, *Kráčející šelma*, 1930, uhel na papíře, 90x165, nesignováno, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

60. Valentin Držkovic, *Studie koní*, kol. 1930, uhel, křída na papíře, 300x495mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

61. Valentin Držkovic, *Kůň v běhu*, 1930, tužka na papíře, 70x100mm, sign. vlevo: V. Držkovic, Paris 1930, Opavská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

Bruntálská sbírka

62. Valentin Držkovic, *Výjev ze semináře*, kol. 1910, akvarel na papíře, 6,5x5,5cm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

63. Valentin Držkovic, *Seslání Ducha svatého*, první polovina 60. let, olej na plátně, 33,5x20cm, nesignováno, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

64. Valentin Držkovic, *Vila na Kylešovském kopci*, 1946, tempera na papíře, 29,8x39cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 46, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

65. Valentin Držkovic, *Interiér lesa - zimní krajina*, padesátá léta, tempera na papíře, 13,8x9cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

66. Valentin Držkovic, *Pohled do údolí*, 50. léta, tempera na papíře, 14,9x22,2cm, sign. vlevo dole: V Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

67. Valentin Držkovic, *Rodina Elišky Davidové*, 1967, olej na plátně, 98x148cm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 67, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

68. Valentin Držkovic, *Portrét Karly Davidové*, 1966, olej na plátně, 48x44cm, sign. vpravo dole: V.Držkovic 66, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

69. Valentin Držkovic, *Žena v dlouhém kabátě*, 1917, lept na papíře, 150x950mm, vzadu značeno: Vídeň 17, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

70. Valentin Držkovic, *Interiér kavárny I.*, 1922, uhel na papíře, 222x312mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic 1922, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

71. Valentin Držkovic, *Interiér kavárny II.*, 1922, uhel na papíře, 230x320mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic Karlsruhe 1922, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

72. Valentin Držkovic, *Žena s tyčí*, 1925–1926, akvarel na papíře, 178x135cm, sign: vpravo dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

73. Valentin Držkovic, *Kreslárna*, 1931, tužka na papíře, 135x176mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, 31 Paris, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

74. Valentin Držkovic, *Výjev z pařížské ulice*, 1929, uhel na papíře, 240x316mm, sign vlevo dole: V. Držkovic Paris 1929, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

75. Valentin Držkovic, *Vůz na seno*, 1932, uhel na papíře, 200x243mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1932, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

76. Valentin Držkovic, *Muž v turbanu*, 1930, tužka na papíře, 135x175mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1930, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

77. Valentin Držkovic, *Turci u stolu*, 1931, tužka na papíře, 125x170mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic Paris, 1931, Bruntálská soukromá sbírka, foto Lenka Tomečková.

78. Valentin Držkovic, *Prosebník*, 1931, uhlí na papíře, 445x288mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic Paris 1931, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

79. Valentin Držkovic, *Pouliční muzikanti*, 1926, litografie modrý tisk na papíře, 200x150, sign. vpravo dole, V. Držkovic 26, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

80. Valentin Držkovic, *Hoch na lavičce*, 1925–1926, litografie hnědý tisk na papíře, 70x128mm, sign: vlevo: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

81. Valentin Držkovic, *Mrzák*, 1925–1926, litografie modrý tisk na papíře, 95x50mm, sign. dole: V. Držkovic, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

82. Valentin Držkovic, *Dělník*, první polovina 50. let, kombinovaná technika na papíře 205x165mm, nesignováno, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

83. Valentin Držkovic, *Ležící lvice*, 1930, uhlí na papíře, 950x134mm, sign. vpravo dole: V. Držkovic, Paris 1930, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

84. Valentin Držkovic, *Studie lvic s lvíčaty*, 1931, tužka na papíře, 243x318mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Paris 1931, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

85. Valentin Držkovic, *Souboj šelmy s hrochem*, 1931–1932, uhlí a křída na papíře, 300x460mm, nesignováno, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

86. Valentin Držkovic, *Pes s odvrácenou hlavou*, 1937, uhlí na papíře, 289x200mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic, Třebovice 1937, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

87. Valentin Držkovic, *Krocán a kohout*, 1943, uhl na papíře, 155x210mm, sign. vlevo dole: V. Držkovic 1943, Neplachovice, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

88. Valentin Držkovic, *Mužský akt s podepřenou hlavou*, 1929, uhl a křída na papíře, 125x220mm, sign. vlevo: V. Držkovic, Paris 1929, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

89. Valentin Držkovic, *Ženský akt sedící (torzo)*, 1929, uhl a křída na papíře, 270x210mm, sign. vlevo: V. Držkovic, 1929, Paris, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

90. Valentin Držkovic, *Ženský akt sedící na zemi*, 1929, uhl a křída na papíře, 220x230mm, sign. vpravo: V. Držkovic, Paris 1929, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

91. Valentin Držkovic, *Nábřeží u Seiny*, 1927, rudka na papíře, 216x281, sign. vlevo: V. Držkovic, 1927, Velká Polom, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

92. Valentin Držkovic, *Most nad Seinou*, 1931-1932, rudka na papíře, 210x280, sign. vpravo: V. Držkovic Paris, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

93. Valentin Držkovic, *Včelí úly ve Velké Polomi*, 1927, rudka na papíře, 216x281, Bruntálská soukromá sbírka, foto: Lenka Tomečková.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Tomečková
Katedra:	Dějiny umění
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Alena Kavčáková Dr.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Malíř Valentin Držkovic (1888-1969) a jeho díla ze soukromých sbírek
Název v angličtině:	The painter Valentin Držkovic (1888-1969) and his works from private collections
Anotace práce:	Tato diplomová práce se zabývá díly Valentina Držkovice (10. 2. 1888- 27. 10. 1969). Rozšiřuje bakalářskou práci autorky, která nesla název Malíř Valentin Držkovic (1888-1969) a české sociální malířství. Tato práce se zaměřuje zejména na práce ze soukromých sbírek, které autorka objevila během svého výzkumu.
Klíčová slova:	Valentin Držkovic, české sociální umění, sociální malířství, Ostravsko, 20. léta
Anotace v angličtině:	This thesis deals with the works of Valentin Držkovic (10. 2. 1888- 27. 10. 1969), expanding upon the author's bachelor thesis <i>The Painter Valentin Držkovic (1888-1969) and Czech Social Art</i> . The present thesis deals with the painter's works that are located in three private collections, discovered by the author during her research.
Klíčová slova v angličtině:	Valentin Držkovic, Czech social art, Ostrava region, private collections
Přílohy vázané v práci:	0
Počet titulů použité literatury:	50
Rozsah práce:	97 stran, 106109 znaků

Errata

Oproti číslům obrázků v samotném textu práce došlo k odchylkám číslování v seznamu obrazových příloh (stejně tak na přiloženém CD)

Čísla 1 - 12 zůstávají beze změny

K číslům 13 - 31 je nutno přičíst 1

K číslům 32 - 42 je nutno přičíst 3

K číslům 43 - 47 je nutno přičíst 4

Číslo 48 označuje obraz Hlava ženy s mikádem, který je uveden v seznamu, ale chybí u něj číslo; na CD je uveden jako příloha mimo číslování.

K číslům 49 - 64 je nutno přičíst 3

K číslům 65 - 93 je nutno přičíst 4